

NJEMAČKO-ITALIJANSKA
DOKUMENTA

BR. 171

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 1 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I EORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹**

1-VII.1943

Njemački štab za vezu
pri_2 ital. arm.
Pov. del. br. 1131/43

POVJERLJIVO
O.U. 1 jul 1943

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 10761
Stiglo 1 jula 1943
god. XXI

Izveštaj o situaciji od 1. 7. 1943

Hrvatska: Vrijeme pretežno vedro.

Neprekidna djelatnost bandi. Ostaci **Titovih** bandi u Istočnoj Bosni² izgleda najvećim dijelom dotučeni i demoralisani U pripremi uništavajući udarci protiv ovih snaga angažovanjem cijele 369 pješad. div. sa prostora Tuzle na jug i glavnine SS div. sa potčinjenim Hrvat, trupama sa prostora Sarajeva na sjeveroistok.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 7—J, fasc. 7.

• Odnosi se na jedinice Udarne grupe Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije koje su dejstvovala na teritoriji Istočne Bosne. Vidi dok. br 3, 4 i 6.

Prostor 369 div.: U noći između 27.—28.6. navodno izbacivanje snabdijevanja od strane engl, aviona kod **Kladnja**. Hrvati brane protiv jakog neprijatelja⁵ linije 18 [km] južno i 21 [km] jugoist. od **Tuzle**. Veća banda u nastupanju između **Drine** i **Tuzle** na sjever⁴. Iz **Tuzle** preduzeto snažno borbena izviđanje.

Prostor SS div.: 30.6. ujutru miniran željeznički most preko **Bosne** 15 km sjeverno-sjeverozapadno od **Visokog**⁵. Pojediniosti nedostaju. Neprijateljske snage ist. od **Bosne**⁶, vjerovatan pravac nastupanja sjeveroistok. Neprijateljski napad na **Vareš** odbijen od strane Hrvata. 4 hrvat. lov. brig. vrši čišćenje sa obje strane puta **Visoko—Zenica**.

Prostor 114 lov. div.: Angažovanje jakih potjernih odjeljenja na prostoru **Bos. Petrovac—Bihać** i **[V] Kladuša—**

Cetingrad.

Inviata copia all' Ufficio „I“⁷

Bayer
major i rukovodilac

¹ Isto

¹ Isto

⁵ Odnosi se na željeznički most kod sela Doboja, jugoistočno od Kaknja.

¹ Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije koje su dejstvovala na ovom terenu. Vidi dok. br. 166.

⁷ Kopija poslata Obavještajnom odjeljenju.

IZVOD IZ ZAPOVIJESTI 373 PJEŠADISKE DIVIZIJE OD 2
JULA 1943 GOD. ZA PODUHVAAT PROTIV JEDINICA NOV
NA PROSTORU ČARDACI¹

373 (hrvat.) pješad. divizija
Ia

Pov. br. 280/43

K-dno mjesto div. 2.7.1943¹

Povjerljivo

DIVIZISKA ZAPOVIJEST
za poduhvat na prostoru Čardaci³

1. Neprijateljske vijesti posljednjih dana potvrđuju da jaka partizanska grupa (brojni navodi govore o 1500) boravi na prostoru Čardaka.
U Skakavcima, Čardacima, Petačićima javljeno o štabovima; na brdu Zjamet (kota 1124) 1 magacin.
2. 373 (hrvat.) pješad. divizija će razbiti ovu neprijateljsku grupu.

7. Sumnjiva lica uhapsiti.
Sa oružjem u ruci zatečene, po saslušanju, strijeljati. Zarobljenike sa važnim iskazima predati diviziji, odjelj. Ic.
Stoku koja očigledno pripada bandama otjerati. Opštine koje su podržavale partizane (pronalaženje materijala, ukopavanje neprijatelja), imaju se sravniti sa zemljom. Prema banditima postupiti sa bezobzirnom oštrinom.

13. Poduhvat će voditi divizija.
K-dno mjesto div. ostaje Bugojno.

Za tač.:
potp. VVinkelbrandt
gen. štabni potpukovnik

U konceptu potpisao:
Z e l l n e r
general-lajtnant i
komandant divizije

¹ Prepis originala, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, dobijen od Međunarodnog vojnog suda u Nirnbergu. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/12, k. 19/11.

- Ispod datuma dopisano je: „Rat. dnevn. 126“.

" Borbe su vodene protiv jedinica Šeste NOU brigade. Vidi dok. br. 47.

383 pješ. puku	III bat. 384 p.p.	373 bat. za vezu
1 bat. 383 p.p.	11 četi 384 p.p.	Ia odjelj. div.
2 četi 383 p.p.	373 izviđ. bat.	Ib
1 četi 383 p.p.	9 četi (hrv.) 13 p.p.	Rat. dnevnik
5 četi 383 p.p.	III bat. 373 art. puka	sa po 2 priloga
384. pješ. puku,	373 art. puku.	

BR. 173

UPUTSTVO KOMANDANTA DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 4 JULA 1943 GOD. O VRŠENJU REPRESALIJA NAD STANOVNIŠTVOM¹

Predmet: bg

Operativno

• j otpreme 4 jul 1943/XXI

Telegram

Datum i čas J pilijema

OD KOMANDE 2 ARMIJE — OPERATIVNO

KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA

Br. 10930 prot.

Iz izvještaja Novosti toga Arm. korpusa od 1 i 2 t.m. saznao sam da je u cilju represalija zapaljeno 307 kuća. Uvijek odobravam stroge i blagovremeno izvršene odmazde, međutim dodajem da su one naročito korisne i efikasne kada su uperene protiv naoružanih formacija.

Ne isključujem ni potrebu uništavanja kuća, ah u tim slučajevima treba postupati veoma razborito kako bi se izbjeglo da eventualne nepravde povećaju mržnju stanovništva prema našoj okupaciji, što bi imalo za posljedicu povećanje broja ustanika.

GENERAL ROBOTTI 10000407

DECRETO. 18.

OPERATIVO.

TELESCRITTO

Data e ora | partenza 4 LUGLIO 1943 XXI
| arrivo

DA COMANDO 2° ARMATA OPERAZIONI
AT COMANDO XVIII CORP

NR. 10930 DI PROT. (.)

DAI BOLLSPINI NOVITA' DI COSTO CORN GIORNI 1 ET 2 CORNME
HABBO RILEVATO INCENDIATE PER RAPPRESAGLIA 307 ABITAZIONI (.)
APPROVO SEMPRE LE RITORSIONI SEVERE E TEMPESTIVE (,) AGGIUN-
GO PERO' CHE ESSE SONO PARTICOLARMENTE REDDITIZIE ET EFFICA-
CI QUANDO SONO RIVOLTE CONTRO FORMAZIONI ARMATE (.) NON ESCLU-
DO NEPPURE NECESSITA' DISTRUZIONE ABITAZIONI MA IN QUESTI CA-
SI OCCORRE AGIRE CON MOLTO DISCRIMINAMENTO PER EVITARE CHE ENE-
TUALI INGIUSTIZIE ABBIANO AD AUMENTARE AVVERSIONE POPOLAZIONI
CONTRO NOSTRA OCCUPAZIONE (,) ET PER RIFERCUSSIONE AUMENTO NU-
MERO RIBELLI (.)

10816
10900

P
me
L
Vare

2° ARMATA

IL CAPO D'ES

GENERALE ROBOTTI 10000407

*Le rilevate offese
preparare rapporto laterale
per 24 ore P. D., che
sarebbe esagerato nella opera
di integrazione - Cio' perche' sarebbe
meglio appassioni e batta
francamente i ribelli che accanto
a distruggere abitazioni, decimando
i poche elementi fallaci*

S-44-63/44

2 armija² ,
Načelnik štaba

Smatralo se da je potrebno pripremati priloženi telegram za XVIII arm. korpus, koji izgleda *pretjeruje* u rušilačkoj djelatnosti. Ovo iz razloga što izgleda da je bolje uhvatiti i tući ustaničke formacije, nego *razbjesniti* se i rušiti kuće. odbijajući i ono malo nama naklonjenog stanovništva.

3-VII-43/XXI

BR. 174

OBAVJEŠTENJE KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 4 JULA 1943 GOD. O POKRETU JEDINICA NOV PREMA MOSTARU¹

Komanda VI armijskog korpusa
— Obavještajno odjeljenje —

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum	prijema
10001	5 7	43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

Operativni telegram

V.P. 39, 4 jul 1943 — XXI

Od Komande Šestog armijskog korpusa — Obavještajno
Komandi 2 armije — Obavještajno
Komandi njemačke SS divizije (preko vazduhoplovne grupa-
cije Mostar)
Komandi sektora Dubrovnik (na ruke)
Komandi sektora Metković
Komandi pješad. divizije „Murge" (na ruke)

3887/Ob. Iz pouzdanog izvora javlja se da je grupa od 300 partizana pod komandom Vlade Šegrta, koja je došla iz G. Drežnja (Nevesinje TI-AN), stigla u Sitnicu Pl. (Dubrovnik

² Sljedeći tekst napisan je mastilom, na italijansko-n jeziku, na posebnoj cedulji. Paraf ispod teksta je nečitak.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

SP—SR—GZ—CU) i ponovo krenula u dvije grupe u pravcu Bukov V. (Dubrovnik TL—GS) i Dabarsko Polje (Nevesinje SI—SL—SN—AI—AF) — Stolac da bi stigla u Pribilovce (Mostar PL—AF). Šesti armijski korpus 10000407.

Vidio: odobrava se otprema:
Pukovnik, nač. Štaba
(C. Cigliana)²

BR. 175

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 4 JULA
1943 GOD. O KRETANJU I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1158/43_

U.O. 4.7.1943

KOMAINPA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 10996

Stiglo 4 jula 1943
god. XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 4. 7. 1943

Hrvatska: Vrijeme pretežno vedro.
Neprestana djelatnost bandi i sabotaže na komuni-
kacijama.

Prostor 369 div.: Na prostoru 7 km jugozapad, i jugoist. od
Civenice* (10 km juž. od Tuzle) neprijatelj je u
jačini oko 10.000 ljudi³. Izviđ. bat. preduzeo je

¹ Ispod potpisa na levoj strani dokumenta dopisano je mastilom.
na italijanskom jeziku, sljedeće: „Kopija operativnom odjeljenju”.

² Oniginal, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

³ Zivinice

⁴ Odnosi se na jedinice Sedme NOU divizije. Vidi dok.'br. 14 i 15.

napad na visove sa obje strane **Nevrenče** (18 km juž. od **Tuzle**). Pri izviđanju P.T. diviz. jugozap. od **Zvornika** kod neprijatelja 36 mrtvih; 3 sopstvena mrtva.

Prostor SS div.: Jače neprijateljske snage u istočnom luku **Bosne** jugoist. od **Zenice** — sjeverozap. i jugozap. od **Vareša**⁴.

Namjera: Koncentr. napad radi uništenja neprijatelja.

Prostor 373 div.: U noći između 1.—2.7. odbijen napad neprijatelja na **Travnik**⁵. Namjera: čišćenje prostora ist. od **Bugojna**.

Prostor 114 lov. div.: Grupisanje neprijatelja jugozapadno od **Bos. Novog**⁶. Preduzete protivmjere za obezbjeđenje pruge.

Albanija—Crna Gora: Pojačana delatnost bandi na prostoru **Gjinokaster—Tepelene**. Prepad na ital. četu i telegrafski ured u **Kelcyri**. Napad na ital. uporište **Premet**.

Inviata copia all'Ufficio „I“

Bayer
major

⁴ Vidi dok. br. 42, 47 i 166.

⁵ U okolini Travnika dejstvovala je Šesta NOU brigada, pa je vjerovatno sa nekim jedinicama vršila demonstrativne napade i na sam Travnik. Vidi dok. br. 47.

⁶ Odnosi se na Kozarski NOP odred, koji je dejstvovao na ovom terenu. Vidi dok. br. 85.

OBAVJEŠTENJE KOMANDE DRUGE ITALJJSKE ARMIJE OD 5 JULA 1943 GOD O ODLASKU NJEMAČKIH TRUPA IZ POJEDINIH GARNIZONA HERCEGOVINE U PRAVCU SARAJEVA I PRIVREMENOM USPOSTAVLJANJU DOMOBRANSKOG GARNIZONA U BILEĆI¹

PREDMET: BG

OPERATIVNO. 134

Telegram Datum i čas) otpreme 5 jul 1943'XXI
) prijema

OD KOMANDE 2 ARMIJE — OPERATIVNO
GENERALŠTABU VOJSKE — OPERATIVNO

Br. 11072 prot.

Veza telegram 10922 od 3 t.m.²

Dostavlja se radi znanja sljedeći telegram koji je upućen njemačkom Štabu za vezu pri 2 armiji. Počinje: br. 11011 prot. *Prvo:* Komanda VI armiskog korpusa je izvestila 2 t.m. uveče o odlasku njemačkih posada iz Bileće, Ljubinja i Gacka i o povlačenju njemačkih trupa 3 t.m. iz Mostara, Imotskog i Ljubuškog prema Sarajevu u cilju izvođenja operacija. *Drugo:* Njemačka komanda nije o tome dostavila ovoj Komandi nikakvo prethodno obavještenje, što smatramo da je trebalo da učini, pošto su u pitanju pokreti u našoj pozadini i u zonama od naročitog vojničkog i ekonomskog značaja, gdje se vrše koncentracije partizana.

Treće: Da bismo bili upoznati sa situacijom i 'preduzeli potrebna obezbjeđenja, molimo da nam hitno javite:

- A) — Da li u gore navedenim mjestima ostaju njemačke trupe i njihova jačina;
- B) — Trajanje eventualnog povlačenja njemačkih garnizona;
- C) — Njemačke operativne namjere koje mogu interesovati italijanski raspored.

Četvrto: Radi znanja izveštavamo vas da je ova Komanda naredila da se uputi hrvatski bataljon u Bileću do uspostavljanja njemačkog garnizona u tom mjestu. Završava

5-VII 1943,XXI

DRUGA ARMIJA 12300507

¹ Original-depeša, neregistrovana, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi vojnoistoriskog instituta.

² Pomenuta depeša, neregistrovana, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta. Redakcija istu nije objavila pošto se njen sadržaj ponavlja u ovoj depeši.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 5 JULA
1943 GOD. O PRIKUPLJANJU JEDINICA NOV NA PRO-
STORU VLASENICA—KLADANJ—VAREŠ¹**

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1161/43_

O.U. 5.7. 1943

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11053

Stiglo 5 jula 1943
god. XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 5. 7. 1943

Hrvatska: Vrijeme: lako naoblačeno.
Neprestana lokal, djelatnost bandi.

Prostor 369 div.: Neprijatelj se prikuplja na prostoru **Vlase-
nica—Kladanj**, privlači jače snage na prostor **Va-
reša** i održava otvorenu vezu jugozap. od **Zvornika**
prema sjeveru. Pokreti zapadno od **Zvornika** prema
sjeveru nisu uočeni. Za razbijanje neprijateljskih
snaga stavljene u akciju 2 borbene grupe.

Prostor SS div.: Dolina **Bosne** na prostoru **Visoko—Zenica**
očišćena od neprijatelja.

Albanija — Crna Gora: Neprestana djelatnost bandi na pro-
storu **Premet—Tepelene—Berat**. Borbe između ital.
i jačih neprijateljskih grupa **sjev.** od **Tepelena**.

Bayer
major

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17—J, fasc. 7

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 6 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo
6.VII.1943

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1167/43_

O.U. 6.7.1943.

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11168

Stiglo 6 jula 1943

J_____god. XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 6. 7. 1943

Prostor 369 div.: Neprijatelj sa prostora ist. od Zenice *povukao* se pred napadnim dijelovima SS div. na istok radi spajanja sa glavnim snagama². Preduzeto gonjenje. Glavnina 369 div. odbacila je u protivnapadu neprijatelja sa prostora juž. od Tuzle do na uzvišicu Stupari koja je u našim rukama. Napad je nastavljen. Zvornik momentano napadnut od jakih neprijateljskih snaga³.

Prostor 373 div.: Poduhvat čišćenja ist. od Bugojna.

Prostor 114 lov. div.: Neprekidna komun. prinudna regrutovanja. Pojačane banditske grupe⁴ na prostoru jugo-jugoist. od Ključa.

Albanija — Crna Gora: Neprijateljski napad na Premet odbijen; bande su navodno pretrpjele visoke gubitke.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

• Vidi dok. br. 42, 47 i 166.

! Vidi dok. br. 180.

⁴ Na ovom sektoru dejstvovala je Četvrta NOU divizija. Vidi dok. br. 112.

Neprestane borbe na prostoru sjev. od Tepelena.
U noći 4.—5.7. više neprijateljskih aparata nadle-
tjelo južnu Albaniju i albansku obalu.

Baver
major

BR. 179

PRIJEDLOG KOMANDANTA 4 BRANDENBURŠKOG PUKA
OD 6 JULA 1943 GOD. ZA ANGAZOVANJE PUKA U BORBI
PROTIV JEDINICA NOV I PO JUGOSLAVIJE POSLE OPE-
RACIJE „SCHWARZ“¹

DOCUMENT NO. NOKW—949
OFFICE OF CHIEF OF COUNSEL
FOR WAR CRTMES.—IZVODI

4. BRANDENBURŠKI PUK
KOMANDANT
Str. pov. br. 51/43

Strogo poverljivo
K-dno mesto puka 6 jula 1943¹
22.VII. 1943
4 primerka.
2. primerak

Nočeln.

Ia
01

KOMANDANTU JUGOISTOKA/Ia,
preko
KOMANDANTA NEM. TR. U HRVATSKOJ

Predmet: Predloži za buduću specijalnu upotrebu
4. Brandenburškog puka.

- I *Dosadanje angažovanje*
II. bat. 4. Brandenburškog puka, 15. (padobranska)
četa 4. Brandenburškog puka kao i II. bat. 1. Bran-

¹ Prepis originala, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, dobijen od Međunarodnog Vojnog suda u Nirnbergu, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2/12, k. 19.

¹ Ispred datuma cföpisana je primjedba („rukom: Ia Str. pov. 536/43“), a ispod štambilja sa datumom „2.VII.1943“.

denburškog puka, bili su za vreme celog poduhvata ..Schwarz"³ angažovani kao „taktički puk ..Brandenburg". (Put preko visova Peć — Andrijevica — Borane — Klisura — Bioče — Cajniče — Četina —Sutjeska—Maglić.)

(strana 2 originala)

IV

Prostor i način budućeg angažovanja.

a) *Tito.*

Tito se sa svojom glavninom nalazi na prostoru Kladanj — Tuzla — Zvornik — Vlasenica⁴.

Tito pokazuje nastojanje da se, po grupisanju njegovih snaga, pomeri na sever, delom da bi se obezbedio provijantom sa sremskog prostora, delom da bi preduzeo sabotaže žetve većeg obima.

Pešadisko gonjenje od strane „Brandenburga" dovelo bi do brzog iscrpljenja snaga. Pored toga, namera da se Tito uništi ostaće (sve dotle) neizvodljiva, dok stvarno ne budu mogle da se pripreme dovoljne, pokretljive i čisto nemačke snage.

Neki prepad po posebnom zadatku na Tita samog i njegov štab, ne bi se mogao izvršiti ni sa nemačkim ljudstvom niti sa muslimanskim legionarima. I kod jednih i kod drugih nedostaju preduslovi sa kojima tek partizani raspolažu: izgled, poznavanje zemljišta, iskustvo u banditskom ratu, vladanje jezikom svih dijalekata, tačno poznavanje boravišta i načina života Tita.

Besumnije je pak da bi isključenje Tita i njegovog štaba oduzelo partizanskom pokretu glavu a time i povezanost. Jedno ovako isključivanje može uspeti samo sa bivšim partizanima u saradnji sa „Brandenburgern".

Stari metod, da se svi partizani bez razlike streljaju, ne bi mogao nikad dovesti do uspeha. Mnogi partizani postali su to tek posle skupnog uticaja različitih okolnosti: Ustaško-muslimanska ili četnička zverstva, nevolja i glad, teror i prinuda od strane drugih partizana.

^a Odnosi se na tzv. Petu neprijateljsku ofanzivu koja je otpočela 15 maja a završila se 16 juna 1943 god. Vidi knj. 13, dok. br. 204 i br. 171.

^{*} Odnosi se na Udarnu grupaciju Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije koja je dejstvovala na ovom području.

Oni ostaju partizani jer je put nazad zatvoren nemačkim naređenjima. Oni su izgubili zavičaj i porodicu i tako se bore do smrti. Pošto se političke prilike u Hrvatskoj ne poboljšavaju, na mesta poginulih dolaze novi partizani."

Prema opažanjima trupe, koja se poklapaju, bilo bi moguće da se jedan određeni procenat zarobljenih partizana, uz date im garancije za život, ishranu i njihov kasniji povratak na svoje posede, *pridobiju za borbu na nemačkoj strani*.⁶

Ovakve partizanske grupe, čvrsto ustrojene u jedinicama „Brandenburg“, biće same po sebi pogodne da izvrše jednom posebnom akcijom isključenje Tita i njegovog štaba.⁷

Predlog: Momentano naređenje trupi da se zarobljeni partizani više ne streljaju.⁸ Prevođenje u jedan sabirni logor i čovečno postupanje.

U Sabirnom logoru kratka prismotra partizana preko agenata.

Preuzimanje partizana za koje je od strane „Brandenburga“ nađeno da su pogodni.

Prevođenje nepogodnih u neki radni logor.

Po obuci i brižljivoj prismotri u trupu radi nar angažovanja na Tita.

Prinudno sredstvo: Svi partizani koji se još nalaze u trupi i u logoru jemče svojom glavom za izdaju koju bi izvršili angažovani partizani.

Nikakvo sitničarenje pri pohvali i odlikovanju kao i pri odavanju priznanja i novčanim nagradama. Danas je samo nemačka krv skupa.

Uključivanje i obuku pridobijenih partizana ne vršiti u blizini jakih Titovih snaga, dakle ne na prostoru Sarajeva.

b) *Uništenje tzv. „Vrhovnog štaba“ i engleskih aerodroma na prostoru Bihaća:*

Na prostoru zapadno i severozapadno od Bihaća, zalazeći daleko preko u italijansku okupacionu oblast,

¹ S lijeve strane ovog teksta dopisano je: „Tačno!“ sa inicijalima „Si“.

¹ Sa strane je rukom dopisana sljedeća primjedba: „ali ne u Hrvatskoj - Si“.

⁷ Sa strane je rukom dopisano: „Ne! Si“.

⁸ Pored ovog teksta s lijeve strane dopisano je rukom „Ne!“.

nalazi se jedna jaka, dobro organizovana partizanska grupa u jačini od oko 8000 glava.⁹

Vazдушna osmatranja i izveštaji agenata potvrđuju da se ovde neprekidno odvija prebacivanje rukovodilaca i materijala putem engl. vazduhoplovstva. Uočeni su aerodromi koji se koriste i čvrsto građene smeštajne prostorije, delimično logorišta pod barakama.

Da li je ova grupa potčinjena Titu ili ima svoga sopstvenoga vođu, nije još utvrđeno. Ovo poslednje je verovatno.

Ovoj grupi pridaje se poseban značaj, jer je ona u stariju da, u slučaju nekog engleskog iskrcavanja na za to ovde pogodnom mestu — obrazloženje vidi pod c) — obrazuje jedan mostobran i da ga drži otvorenim.

Unutar ove grupe, koja raspolaže engleskim oficirima što je potpuno tačno utvrđeno, iskovana je već oznaka „englesko-američka dobrovoljačka armija”.¹⁰ Čišćenje aerodroma na koje sleću engleski avionii kao i sedišta štabova jednim brzim udarom, pruža „Brandenburgu” posebne mogućnosti za razvijanje „specijalnog borbenog postupka”.

Angažovanje bi imalo da usledi u sadejstvu sa padobranskom akcijom, akcijom vazdušnog iskrcavanja, angažovanjem jedinica z.n.u. i trupnom akcijom.

(strana 6 originala)

potpisao Heinz
potpukovnik i komandant puka

Dostaviti:

1. primerak: Komandantu Jugoistoka/Ia
2. *primerak: K-dantu nem. tr. u Hrvatskoj.*
3. primerak: Diviziji „Brandenburg”
4. primerak: u akta.

* Odnosi se na jedinice Četvrte NOU divizije i partizanske odrede koji su bili pod komandom divizije.

¹⁰ Podatak nije tačan. U Jugoslaviji je postojala samo NOV i PO Jugoslavije koja je vodila borbu protiv okupatora.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 7 JULA
1943 GOD. O ZAUZIMANJU ZVORNICA OD STRANE JE-
DINICA NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE¹**

Povjerljivo
6.VII.1943

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1177/43

O.U. 7.7. 1943

~ KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11266
Stiglo 8 jula 1943
god. XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 7. 7. 43

Hrvatska: Vrijeme vedro.

Traje lokalna djelatnost bandi.

Prostor 369 div.: Neprijatelj zauzeo **Zvornik**.² Komun. privode jače snage sa prostora **Vlasenice** radi napada na Caparde.³ **Caparde** zaposjednuto od strane 369 P.T. divizionu i hrvat, batalj. Neprijatelj se prije napada 369 pješ. div. izvukao na jug. **Kladanj** u našim rukama. Jugozap. od Zivinica (16 jugo-jugo zap. od Tuzle) još uvijek jače neprijateljske snage⁴ (3 brig.?).

Albanija — Crna Gora: Nikakvih posebnih događaja.

Bayer
major

Inviata copia all'Ufficio „I“

* Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17—J, fasc. 7.

² Opširnije vidi i< dok. br. 178.

³ Vidi dok. br. 34 i 35.

⁴ Vidi dok. br. 28.

OBAVJEŠTENJE KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 8 JULA 1943 GOD. U VEZI SA ANGAŽOVANJEM NJEMAČKIH TRUPA U OPERACIJI „BIOKOVO" NA LINIJI IMOTSKI-LIVNO¹

PREDMET: EE

Šifrovani telegram

V.P. 10, 8 jul 1943/XXI

OD KOMANDE 2 AliM'.JE -- OPERATIVNO
GENERALŠTABU VOJSKE — OPERATIVNO

Br. 1 1 2 9 9 prot.

Veza: tačka druga vašeg telegrama br. 12109 od 23 juna o.g.² Za poznatu operaciju „Biokovo"³ tražio sam od O.B.S.O.' njemačko učešće putem obrazovanja zapreka sjeverno od zone Biokovo — Mosor, otprilike u visini Imije Imotski — Livno Komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj mi je odgovorio da mi ne može izići u susret jer nema raspoloživih trupa. Zamolio sam toga komandanta da me bar upozna sa situacijom njemačkih trupa u toj zoni.

I

GENERAL ROBOTTI" 20000807

8 jul 1943/XXI

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

• Redakcija nije pronašla pomenuti telegram.

* Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 77. /

⁴ Oberbefehlshaber Süd-Ost — Vrhovni komandant Jugoistoka (Balkana)

⁵ Mario Robotti, komandant,, SUPERSLODE" (Viša komanda oružanih snaga Slovenija-Dalmacija)

BR. 182

OBAVJEŠTENJE KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 8 JULA 1943 GOD. O MJESTIMA U HERCEGOVINI KOJA SU POSJELE NJEMAČKE JEDINICE¹

PREDMET

Šifrovani telegram

V.P. 10, 8 jul 1943-XXI

OD KOMANDE 2 ARMIJE OPERATIVNO
KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA-OPERATIVNO
KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA-OPERATIVNO
i na znanje

GENERALŠTABU VOJSKE-OPERATIVNO

(u vezi sa našim telegramom 10072 od 5 o.m.)²

Br. 11315 prot.

U cilju objašnjenja tačke treće našeg telegrama 11200 od 7 o.m.³ javlja se:

Prvo: Sljedeća mjesta ostaće posjednuta njemačkim trupama:

A)-Stolac	3 čete
B)-Nevesinje	3 ojačane čete
C)-Capijina	2 čete
D)-Ljubuški	3 ojačane čete
E)-Široki Brijeg	1 četa
F)-Mostar	2 ojačana bataljona

Drugo: Za XVIII korpus, njemačke trupe ne izvode nikakvu operaciju u naznačenim zonama sjeverno od Knina.

2 ARMIJA 20300807

¹ Original — depeša, neregistrovan, pisan na mašini, na itahjanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² = Vidi dok. br. 176.

³ Redakcija ne raspolaže pomenutom depešom.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 8 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE¹

P o v j e r i j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.

O.U. 9.7.43:

Pov. del. br. 1185/43
Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište.

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 11373
Stiglo 9 jula 1943
god XXI

Izveštaj o situaciji od 8. 7.1943

Hrvatska: Vrijeme: lako naoblačeno.

Neprestana lokalna djelatnost bandi.

Prostor 369 div.: Dijelovi jakih neprijateljskih snaga na prostoru Zvornik izvukli se već na sever.² Druge banditske snage u šumskoj oblasti južno i zap. od Kladnja.¹ Neprijatelj je u borbama sa 369 div. i SS div. pretrpio osjetne gubitke: preko 900 mrtvih komunista,⁴ 22 mitr., zaplijenjen veći broj drugog oružja. Sopstveni gubici: 20 mrtvih, 53 ranjena.

Prostor 373 div.: Pri poduhvatu ist. od Bugojna kod neprijatelja ukupno 23 mrtva, manji plijen. Kod Jajca sukob između četnika i komun.

Prostor 114 lov. div.: Prepadi na mot. kolone ist. od Bos. Petrovca i Bos. Krupe. Kod neprijatelja 17 mrtvih» 10 sopstvenih gubitaka.

¹ Original, pdsan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

² Vidi dok. br. 45.

³ Vidi dok. br. 166.

* Podatak nije tačan. Neprijatelj je u gubitke jedinica NOV uračunavao i stanovništvo koje je ubijao na vojišnoj prostoriji.

EKS. KOMANDANTU XVIII ARM. KORP.	V.P. 118 (kop. 3)
VOJNO-POMORSKOM KOMANDANTU DALMACIJE	Split (kop. 9)
KOMANDANTU SEKTORA DUBROVNIK	V.P. 32 (kop. 10)
KOMANDANTU SEKTORA METKOVIĆ	V.P. 91 (kop. 11)
KOMANDANTU PJES. DIV. „MURGE“	V.P. 154 (kop. 12)
KOMANDANTU ARTILJERIJE VI ARM. KORP.	Sjedište (kop. 13)
KOMANDANTU INŽINJERIJE VI ARM. KORP.	Sjedište (kop. 141)
KOMANDANTU KR. KARAB. VI ARM. KORP.	Sjedište (kop. 15)

I DIO

KRATAK PREGLED

U 1 zoni:

— vrši se čišćenje u zoni Cara (Korčula).

U 2 zoni:

- u toku je nasilno izviđanje s obje strane puta Trebinje—Grab;
- patroliranje i postavljanje zasjeda u mjestima sjeverno i južno od Metkovića;
- formacija od oko 350 naoružanih ljudi iz bivše X hercegovačke brigade primijećena je u zoni Bjelovići (Neves. QO-AB); njena je namjera da ode na Biokovo;
- primijećeno je povlačenje partizana iz zone Gradac (Mostar IH-AI) ka Drveniku (Mak. XR-AL);
- jaka djelatnost vazduhoplovstva.—

II DIO

AKTIVNOST USTANIKA

2 zona

Sektor Dubrovnik

Trebinje

O nedavnoj aktivnosti partizanskog komandanta Vlade Šegrta i njegove grupe, formirane od ostataka X hercegovačke brigade, prikupljeni su sljedeći podaci:

- poslije skorašnjih borbi sa njemačkim jedinicama u zoni Zelengora (Gacko UM-UO-UK-US-BF-BD-AX) X hercegovačka brigada se rascijepila na dvije grupe, od kojih je jedna otišla prema Romaniji Planini a druga prema Hercegovini;² ovom drugom komanduje Vlado Šegrt;
 - grupa pod komandom Šegrta, uspjevši da ubije majora Pantića³ i kap. Jojića⁴ u selu Obalj⁵ (Gacko TN-BN) (vidi izvještaj br. 784, str. 2), uputila se prema Fojnici (Gacko TR-AP), gdje se sukobila sa njemačkim trupama, od kojih je uspjela da se otkači. Formacija je zatim otišla u Borac (Gacko UK-UM-UO-AV-AT), gdje se reorganizovala. otpustivši bolesne i one koji su nesposobni da izdrže napore, a regrutujući druge ljude među njima mnoge bivše četnike kao i muslimane;
 - Iz Borča, preko Ljeskovog Duba (Gacko TP-AP), Slato (isto TN-AL) stigla je na teritoriju Bileće i smjestila se u Davidovićima (Neves TI-TL-AD), Divinu (isto TI-AD), Kutu (isto TJ-AB); — od grupe jake oko 700 ljudi odvojilo se navodno oko 300 ljudi li otišlo prema Stocu—Hrasnu (Dubr. QK-QM-GZ). sa zadatkom, kako izgleda, da odu u Popovo Polje (isto QK-RQ-GS-GM).
- (Prema drugom izvoru — vidi današnji izvještaj — ova grupa se nalazi već u zoni Bjelovići (Neves. QO—AB) s namjerom da ode na Biokovo).
- Ostalih 400 naoružanih ljudi pod komandom Vlade Šegrta uputilo se kroz zonu Baljci prema Crnoj Gori (zona Lastva—Grahovo) — vidi izvještaj br. 793, str. 2.—
(od pješ. div. „Marche")

Sektor Metković

Metković

Javljeno je i potvrđeno da se partizanska formacija jačine oko 350 naoružanih ljudi, koja je ranije pripadala X hercegovačkoj brigadi sastavljenoj od 3 bataljona, od kojih je jednim komandovao poznati Dušan Brstina, nalazi koncentrisana u zoni Bjelovići (Neves. QO—AB) s namjerom da stigne na Biokovo. (Naređeno je pojačanje budnosti duž puta Čapljina—Metković i duž garnizona u donjoj Neretvi),
(od pješ. div. Messina)

² Podatak nije tačan. Cijela Deseta hercegovačka brigada odvojena je 15 juna 1943 god. od glavnih snaga i upućena u Hercegovinu. Dokument o njenom upućivanju biće objavljen u 16 knjizi toma IV.

^{*} Zamjenik komandanta četničkih jedinica u B i H

¹ Jojić Milivoje. četnički viši sudski savjetnik

³ Opširnije vidi u tomu IV, knj. 16, dok. br. 15.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD Ift "JL.\
1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U
ISTOČNOJ BOSNI¹

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1194/43_

O.U. 10.7.1943.

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 11438
Stiglo 10 jula 1943
god. XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 10. 7. 1943

Hrvatska: Vrijeme tmurno.

Prostor 369 div.: Zvornik poslije žilave borbe zauzet od strane 370 puka i tenkova. K-dant 370 puka i adut. teško ranjeni. Plijen do sada 340 pušaka. Neprijatelj se povukao na jug, gonjenje u toku. Neprijateljske snage zap. od Zivinica (16 jugo-jugozap. od Tuzle) povukle se dalje na zapad i sjeverozapad². Bataljoni SS div. koji nadiru sa prostora Vareša na istok, udarili na jakog neprijatelja jugozap. od ostsjeka Krivaje³ (zap.-jugozap. od Kladnja). Borbt u toku.

Prostor 373 div.: Neprijateljski napad na uporište južno od Travnika odbijen.

Prostor 11^a lov. div.: Veliki župan Banje Luke smrtno ranjen paklenom mašinom. Preduzeta istraga. Sjevero-sjeveroist. od Bos. V. Kladuše⁴ banda srednje ja-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, f&sc. 7.

² Vidi dok. br. 51.

³ Vidi dok. br. 41.

⁴ Odnosi se na V. Kladušu; naziv Bosanska V. Kladušt. potiče iz-vremena tzv. NDH.

čine odbačena na sjever. Sjeverozap. od Kostajnice teškim oružjem razbijena neprijateljska grupa.

Albanija — *Crna Gora*: Banditski prepad na ital. graničnu stražu ist. od Prizrena odbijen. Ital. energetska postrojenja u sjevernoj Albaniji bezuspješno napadano u noći izm. 6.7. i 7.7. od strane neprijateljskih aviona. Pri ital. čišćenju prostora Berane uhapšeno 150 lica osumnjičenih da su pripadnici bandi. Tri batalj. div. Ferrara odaslana protiv bande o kojoj je juče javljeno da se nalazi zapadno od Nikšića.

Inviata copia all' Ufficio „I“

Bayer
major

BR. 186

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 11 JULA
1943 GOD. O NAPADU NA PRNJAVOR I BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

11.VII.1943
P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1200/43

O.U. 11.7.1943

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11491
Stiglo 11 jula 1943
god. XXI

Komandi 2 ital armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 11.7. 1943

Prostor 369 div.: Dijelovi neprijatelja na prostoru Zvornika izvukli se u pravcu Vlasenice, jače

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

snage još uvijek su na prostoru jugozap. od **Zvornika**, zap. od **Caparda** i zap. od **Tuzle**. Gonjenje od strane 369 div. nastavljeno. Gubici pri borbi oko **Zvornika** 8. i 9.7: 8 mrtvih, 64 ranjena, 2 nestala. Neprijatelj: 104 mrtva, 6 mitr., 400 pušaka, zaplijenjene veće količine municije i eksplozivnog materijala.

Neprijatelj jakim snagama zaposjeo mostobran **Olovo** (20 jugozap. od **Kladnja**). Gubici: sopstveni 8 mrtvih (među njima 1 ofic.), 25 ranjenih, 3 nestala. Neprijatelj: 120 mrtvih, 1 mitr., zaplijenjen veći broj pušaka.

Prostor 114 lov. div.: U noći izm. 9 i 10.7. **Prnjavor** napadnut od strane četnika i komunista.² Preko 200 Hrvata zarobljeno. Mala neprijateljska grupa sjeverozap. od **Bihaća** odbačena od strane potjernog odjeljenja.

Albanija — Crna Gora: U južnoj Albaniji 3 mjesta zapaljena od strane komunista, 1 drumski most dignut u vazduh. Pri ital. naknadnom čišćenju na prostoru **Pljevalja** uhvaćeno 25 komunista.

Bayer
major

Inviata copia ali' Ufficio „I“

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 12 JULA
1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U
ISTOČNOJ BOSNI¹

12.VII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1207/43

O.U. 12.7.1943
KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 11558
Stiglo 12 jula 1943
god. XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
S j e d i š t e

Izveštaj o situaciji od 12. 7. 1943

Hrvatska: Vrijeme: lako naoblaeno. Jaka lokalna djelatnost bandi.

Prostor 369 div.: Neprijatelj sa prostora jugozap. od Zvornrku izvlači se pred gonjenjem na jug i jugozapad, jače neprijateljske snage na prostoru Vlasenica—Šekovići² (14 si. od Kladnja). Izv.đ. bat. rszbio ie jugo:st od Prnjavora (15 jugoist. od Tuzle) bandu srednje jačine; nastavlja nadiranje na jug. Sopsstveni gubici: 2 mrtva (među njima 1 ofic.), 7 ranjenih; neprijatelj: 20 mrtvih, zaplijenjeno 2 P. T. topa neupotrebljiva, 1 mitralj. i više drugog oružja.

Olovo (20 km jugozap. cd Kladnja) zauzeto poslije oštre borbe od dijelova SS div. i hrvat. 7 lov. puka³. Ovladalo se prelazom na Krivaji. Sopsstveni gubici: 4 mrtva (3 Hrvata), 13 ranjenih (11 Hrvata), neprijatelj: oko 200 mrtvih.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J. fasc. 7.

² Vidi dok. br. 66. 70 i 71

³ Vidi dok. br. 5 i 6.

Javljeno o jačim bandama na prostoru južno od **Banje Luke**.

Prostor 114 lov. div.: Situacija u Kostajnici zaoštrena. Odaslana jaka potjerna odjeljenja.

Albanija — Crna Gora: Neprijateljski gubici pri italijanskom poduhvatu čišćenja u Albaniji od 1.—5.7.: 150 mrtvih; na prostoru **Peći** albanska milic. četa odbacila komunističku bandu; ima nešto neprijateljskih žrtava i plijena.

Inviata copia all'Ufficio „I“

Bayer
major

BR. 188

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA O RAZMJJEŠTAJU I JAČINI ČETNIČKIH JEDINICA NA DAN 12 JULA 1943 GOD. NA TERITORIJI JUŽNE HERCEGOVINE¹

Komanda VI armijskog korpusa — Odjeljenje V.A.C.

Br 246/SESGO/o-Pov.

V.P. 39, 12 jul 1943-XXI

Predmet: Razmjještaj četnika

Prilozi: 1 kom.

Oper. odjeljenje 1			
Broj prot.	Datum prijema		
10396	13	7	43
Kategor,	Vrsta	Fascikla	
A	2	17	

Komandi sektora Dubrovnik V.P. 32

Komandi sektora Metković V.P. 91

Prilaže se, radi potrebnog znanja, pregled razmjještaja neredovnih četničkih snaga.

imati u vidu da se pri javljanju jačine raznih jedinica vodilo računa ne samo o snagama koje treba smatrati stalno

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

mobilisanim, već i o onim koje su, nastavljajući vršenje svoga redovnog posla, ipak sposobne da se mobiliju — naoružaju — u razmaku od nekoliko časova.

Vrše se provjeravanja da bi se tačno ocijenila jačina naoružanja raznih formacija. Molimo komande u naslovu da sarađuju u ovom smislu.

Naročitu brigu najzad posvetiti podesnoj propagandi sa ciljem da se ubijede neredovne četničke jedinice da se drže van teritorije koja pripada ovoj Komandi, pošto se ne može dozvoliti prisustvo neredovnih trupa na teritoriji ovog Armijskog korpusa.

<M.P.)
(Komanda VI
armijskog korpusa)

Po naređenju
pukovnik, načelnik štaba
(C. Cigliana)

Za tačnost prepisa
(Načelnik odjeljenja V.A.C.)
(major Luigi Migliorini)
Luigi Migliorini

Kopija za Operativno odjeljenje

Komanda VI armijskog korpusa
Odjeljenje V.A.C.

*Razmještaj i vjerovatna jačina četničkih jedinica
na dan 6 jula 1043*

- 1.) Trebinje
Duži (SR—FT) sjedište komande brigade Trebinje (poruč. Milojević); 200 naoružanih ljudi.—
Lastva — (MK—FT) sjedište komande istoimene čete (Milan Grubač) oko 200—300 naoružanih ljudi.—•
Orahovac (UK—FT) oko' 100 naoružanih ljudi iz zone Lastva.
Ljubomir (TI—TL—GM—GK) oko 200 naoružanih ljudi, od kojih su mnogi i iz zona u blizini Bileće.
- 2.) Hum
Đedići (SN—FX) sjedište komande batalj., 150 naoružanih ljudi.—
Dobromani (SN—GK) *Zagora* (SN—GM) 200 naoružanih ljudi.

U Zagori je sjedište komande čete Dobromani.—
Začula (SI—FV) *Vukovići* (SL—FT) oko 100 naoružanih ljudi.

Orah (SN—FT) oko 50 naoružanih ljudi iz zone Šuma.

Rapti (RQ—GK) oko 100 naoružanih ljudi iz zone Poljics.—
Golubinac (RK—GM) — *Kijev Do* (RK—GM) — *Gorogaše* (RM—GM) 200/250 naoružanih ljudi iz zone Zavalala i iz zone Ljubinje.—

Strujići (RM—GQ) oko 150 naoružanih ljudi seoske milicije iz Zavalala i Ljubinja.—

Glavinići (TI—GK) *Grkavci* (TL—GK) 200 naoružanih ljudi iz bataljona Glavinići.—

3.) Grab

Grab (TR—FP) 200 naoružanih ljudi —

Turmente (TP—TR—FR) oko 200 naoružanih ljudi iz zone Grab.—

Slivnica (SR—FR) sjedište komande čete — 150/200 naoružanih ljudi u okolnoj zoni.—

Konjsko (UN—UK—FR) sjedište bataljona Grab (komandant Miloš Riđesić).— Oko 600 naoružanih ljudi, među kojima znatan broj iz zone Trebinje.

4.) Bileća

Bileća. U cijeloj zoni zaključno sa Bilećom broj četnika se penje na oko 1000 ljudi.—

Orah (TR—GM) sjedište komande brigade Bileća (kapetan Kureš).—

5.) Gacko

Broj četnika u zoni Gacko penje se na oko 4000; (komandant Milorad Popović).—

6.) Stolac

Hrgud (RM—RO—RQ—AI—AF) oko 800 naoružanih ljudi, svi iz zone Stolac.—

Ubosko (RO—AB) oko 200/300 naoružanih ljudi, čiji je jedan dio iz zone Stolac a drugi dio iz zone Ljubinje.

Hrgud: sjedište komande brigade Stolac (kapetan Ilac).—

7.) Ljubinje

Ljubinje. U naselju oko stotinu naoružanih ljudi.—

Rankovci (RO—GZ) oko 200 naoružanih ljudi.—

Ivica D. (SN—GS) *Ivica G.* (SN—GQ) oko 400 naoružanih ljudi.

Gradac (SL—GU); tu se nalazi komanda brigade Ljubinje (poruč. Janičić).

8.) Pribilovci

Pribilovci (PL—AF). Oko 400 naoružanih ljudi rasformiranog pravoslavnog A.C. bataljona.

Napomena: Cifru koja se tiče četnika koji bi se mogli nalaziti kod Ljubomira treba prepraviti, pošto se nakon odlaska Nijemaca iz Bileće mnogi četnici iz zone Bileća vraćaju svojim kućama.

Po naređenju
pukovnik, načelnik štaba
(C. Cigliana)

BR. 189

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ŠTABA 373 LEGIONARSKJE PJEŠADISKE DIVIZIJE OD 12 JULA 1943 GOD. O REZULTATIMA PODUHVATA PROTIV JEDINICA NOV NA PROSTORU ČARDACI¹

373 (legion.) pješad. div.
Ia

Sjed. štaba 12 jula 1943²

Pov. br. 317/43

Povjerljivo

Borbene izvještaje

za poduhvat na prostoru Čardaci³, 12. si. od Bugojna

1. Povod za poduhvat:

U drugoj polovini mjeseca juna konstatovan je jak neprijateljski pokret iz oblasti Končana (s. od puta Jajce — Travnik) preko Komarskog prevoja u pravcu Rastovo — Fojnica.⁴ Različiti prepadi u mjestima ist. od Vrbasa između Bugojna i D. Vakufa, kao i izvještaji agenata iz oblasti oko Čardaka (12. si. od Bugojna) dah su povoda da se naslute neprijateljske snage na prostoru Bugojno — Rastovo

¹ Prepis originala, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, dobijen od Međunarodnog vojnog suda u Nirnbergu, nalazi se u arhivi vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/12, k. 19.

³ Iznad datuma dopisana je primjedba: „(rukom: Rat. dnevnik 135)“ — tj. ovaj primjerak izvještaja određen je za ratni dnevnik; primjedbu je — u originalu dopisana rukom — vjerovatno stavio oficir u štabu koji je vodio ratni dnevnik.

⁴ Vidi dok. br. 172.

* Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 85.

—RankovićL—D. Vakuf, osim toga tamo. je navodno bo-
ravila i banda tamo odomaćenog učitelja Hotića⁵. Maršem
383 pješ. puka na novo div. područje, diviziji su stajale na
raspoložnju snage da jednim planiranim poduhvatom ud
4.—6. 7. izvrši izviđanje nad ovim prostorom.

(Strana 3 originala)

4. Rezultat poduhvata:

a) *Gubici:*

Bez sopstvenih gubitaka nabrojano je 23 mrtva neprija-
telja a sa sigurnošću se mogu pretpostaviti veći neprija-
teljski gubici. Kao važan zarobljenik priveden je partizan
Zolja Milan, koji je kod cjelokupnog stanovništva u okolini
bio poznat kao nasilnički intendant Hotićeve grupe. On
je poreklom iz Medina (Skakavci) i vršio je rekviriranje
stoke i ostalih životnih namirnica i preduzimao prerese
kako za grupu Hotić tako i za partizanske grupe u pro-
lazu. Pri njegovom saslušanju potvrđen je poznati parti-
zanski pokret krajem mjeseca juna od sjevera na ji. Njemu
je pri tome bila poznata 5 div. i Krajiš. brig. koje su, u
jačini od 10—15.000 ljudi, prošle preko Komara za Foj-
nicu. Hotić je navodno načelnik štaba 5 div. Na prostoru
između Travnika i G. Vakufa navodno se u zadnje vrijeme
zadržalo 380 naoružanih i 120 nenaoružanih partizana. Zolja
je strijeljan na naređenje k-danta div. pošto je saslušanjem
bilo iz njega izvučeno sve. Zaplijenjeno je nešto oružja i
nevažna dokumenta. Partizanska skrovišta su spaljena pri
čemu je uništena municija otprilike procijenjena na više
hiljada metaka.

(Strana 4 originala)

Za tačnost:

potpisao

poručnik

(potpis nečitak)

Dostaviti:

K-dantu njem. tr. u Hrvatskoj

Ia, 383. p. p., **ni.** bat.383. p. puka,

384. p. puku, izviđ. bat.

Ratni dnevnik i koncept

Komandant divizije

potpisao Z e l l n e r

general-lajtnant

" Mesud Hotić, načelnik Štaba Desete NOU divizije, u to vrijeme
nalazio se sa Petom NOU divizijom.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 13 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE¹**

13.VIII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1213/43
Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom
odjeljenju
S j e d i š t e

O. U. 13.7.1943

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 11597
Stiglo 13 jula 1943
god. XXI

Izvještaj o situaciji od 13. 7.1943

Hrvatska: Vrijeme lako naoblačeno. Jaka lokal, djelatnost bandi.

Prostor 369 div.: Neprijateljski prostor Vlasenica — Šekovići pojačan prilivom daljih snaga sa sjevera. Gonjenje prema Šekovićima nastavljeno. Borbeni dodir sa razbijenim neprijateljskim grupama na prostoru Prnjavora (15 km jugoist. od Tuzle).

Gubici: sopstveni 2 ranjena, neprijatelj: 32 mrtva, zaplijenjena veća količ. oružja.

SS div.: Sa dijelovima sa prostora Olovo nastavila je gonjenje neprijatelja² koji se pod borbom izvlači u pravcu Kladnja.

Jače neprijatelj, snage sa artilj. u šumskoj oblasti sjeveroist. od Sokoca.

Prostor 373 div.: Sjeveroist. od G. Vakufa jača banda u pokretu na sjeveroistok. Male komun. grupe na prostoru južno od Travnika otjerane od strane Hrvata.

Prostor 114 lov. div.: Izviđanje potvrđuje jače neprijateljsko posjedanje sjeverno i sjeverozapadno od Kostajnice³. Djelatnost potjernih odjeljenja nastavljena.

Bayer
major

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17—J, fasc. 7.

² Vidi dok. br. 61 i 69.

³ Vjerovatno se odnosi na Kozarski NOP odred. Vidi dok. br. 185.

IZVJEŠTAJ CENTRA ZA PRIKUPLJANJE VIJESTI U TREBINJU OD 13 JULA 1943 GOD. O SITUACIJI I POKRETIMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI JUŽNE HERCEGOVINE«

Načelniku Obavještajnog odjeljenja

Cas. 19.

V.P. 39, 13 jul 1943 — XXI

Izveštaj poručnika De Nardia iz Trebinja (fcnogram)

Grupe partizana Vlade Šegrta, pošto nisu mogle da krenu prema južnoj Hercegovini jer su im se suprostavljali četnici, uputile su se u zonu Banjani (US-VH-GM-CQ/GS) i sada drže sljedeća mjesta:

Bratogoš (UO-GS);

Jelovica (VH-GQ), pretpostavlja se da je ovdje Komanda brigade;

Crni Vrh (VS-GS);

Velimlje (VH-GM).

Nekoliko trojki naoružanih automatskim oružjem krenulo je prema Nevesinju.

Pedesetak partizana pod komandom Đure Škera krenulo je ovih dana iz Divina (TI-AD) u Zagoru (SN-GM), gdje su ostali dva ili tri dana, prebacivši se zatim u Dobromane (SN-GK) u Zoni Šuma (SP) SR-FV (FT).

Petnaestak partizana povratilo se svojim kućama u Ljubomiru (TI) TI-OM (SK).

Dvadesetak partizana prošlo je juče 12 tek. m. na oko tri km od škole u Ljubomiru. Četnici su pucali na vodu odreda Čečura², koji se često kreće teritorijom između Ljubomira, Bi-leće i Jasena (TP-FX).

U okolini Klobuka (UM/UO-FV) primijećeno je prisustvo sedamdesetak partizana.

U zoni Popovo Polje komunističku aktivnost vrše vođe:

— Pribišić Lazo

— Slavić Božo

— Obradović Sava¹.

¹ Kopija originala, neregistrovana, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Gašo

³ Na kraju dokumenta dopisano je crvepom olovkom sljedeće: „Operativnom odjeljenju. Taktička ga je već primila“.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 14 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE¹

14.VII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1220/43

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

O.U. 14.7.1943

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11701

Stiglo 14 jula 1943

god. XXI

Izveštaj o situaciji od 14. 7. 43

Prostor 369 div.: U gonjenju neprijatelja koji se izvlači prema Šekovićima (14 sjeveroist. od Kladnja) dostigla ot-sjek Drinjače. Visovi južno od Drinjače zaposjednuti jačim neprijateljskim snagama. Pokušaji prebacivanja odbijeni. Izviđanje je ustanovilo veću bandu na prostoru Stupari (10 sjev. od Kladnja).

SS div.: Po slamanju jačeg neprijateljskog otpora dostigla Kladanj. Sopstveni gubici: 1 mrtav; neprijatelj: 103 izbrojana mrtva. Prema Hrvat, saopštenju banda srednje jačine sa bolničkom kolonom povukla se sa prostora juž. od Bijeljine u pravcu Srema.

Frostor 373 div.: Na prostoru sjev. od Sanskog Mosta banda srednje jačine (400). Zap. od Travnika, sjeveroist. od D. Vakufa i sjeverozap. od Busovače javljeno o manjim neprijateljskim grupama.

Bayer
major

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
14 JULA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI CEN-
TRALNE I ISTOČNE BOSNE I O NJEMACKO-CETNICKOM
SPORAZUMU ZA BORBU PROTIV JEDINICA NARODNO-
OSLOBODILACKE VOJSKE¹

Predmet:

Telegram Otprema: 14 jula čas. 21,15

V.P. 10, 15 jul 1943-XXI čas. 00,15

Od Ital. vojne misije

VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2. ARMIIJE
KR. MINISTRU ITALIJE—Zagreb

Br. 3596 prot.

KOMANDA ARMIJK
OPERATIVNO ODJELJENJE

~~ Br. 11718

Stiglo 15 jula 1943

god. XXI

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG ŠTABA
O SITUACIJI NA DAN 14 JULA 1943 U 9 ČASOVA

Prebacivanje znatnih partizanskih formacija iz prostora sjeveroistočno od G. Vakufa (Prozor NM-CZ) prema sjeverozapadu. Sukobi sa ustanicima na prostoru Puračić (Tuzla UK-FL).

Pretrpljeni gubici: 2; naneseni: 32 mrtva. Zaplijenjeno nekoliko pušaka.

Jaka koncentracija ustanika kod Čude (Kladanj VQ-VR) i na prostoru Kladanj.² Nastavlja se gonjenje ustanika od Olova (UQ-DP) prema sjeveroistoku. Odbijeni su napadi ustanika na Bos. Raču i Salaš (Šabac TH-GQ). Ukupno nestalo 80 domobrana.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Koncentracije partizana na prostoru Velino Selo (Bijeljina XV-GQ) i D. Brodac³ (XT-GO).

Njemačke trupe dolazeći od Zvornika doprle su do Borogova (Zvomik ZL-ZO). Neprijatelj se povlači prema Šekovićima (VU-EH) koji su čvrsto u rukama ustanika.⁴ Javljeno je da se u tom mjestu nalazi bolnica sa oko 3000 bolesnika. Javljeno o partizanskim grupama na šumovitom prostoru Sokolac (Sarajevo VS-CU) naoružanim artiljerijom. U sukobima Hrvati su imali 2 mrtva i 5 ranjenih. Gubici ustanika nepoznati. Njemačke vojne vlasti u Mostaru zaključile su u Nevesinju sporazum sa četnicima za zajedničku borbu protiv partizana.

General Re

1 Ekselenciji

1 Načelniku štaba

2 Operativnom odjeljenju

1 Odjeljenju za telekomunikacije

7 *Obavještajnom odjeljenju*

BR. 194

DNEVNI IZVJEŠTAJ SS DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“
OD 14 JULA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV NA TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

*Dnevno izvješće SS-dragov. gorske divizije „Princ Eugen“
od 14. 7.43.*

1) Neprijatelj² pred južnom skupinom odbačen je u smjeru sjevera i sjeveroiztoka i to poslije teške borbe, osobito na zapadnom krilu kod Trešnjevca i Rulića i na istočnom krilu kod Odžaka, podpomagane od topništva i zrakoplovstva. "

S. z. i j. i. od Stupara pokušale su manje neprijateljske skupine bieg preko ceste u smjeru zapada, što je od lovačkog odjela u Stuparima spriječeno. J.i. od Stupara približavaju

® Vjerovatno se odnosi na jedinice Šesnaeste NOU divizije. Vidi knj. 16, dok. br. 54.

¹ Odnosi se na jedinice Šeste istočnobosanske NOU brigade. Vidi dok. br. 90 i 96.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—11, k. 26.

¹ Na ovom sektoru nalazila se Prva proleterska divizija. Vidi dok. br. 66.

se neprijateljske skupine kod Krivajevića u s.z. smjeru cesti. Jedan lovački odjel upućen je da ih obkoli. Topništvo je sa sjevera dne 14.7. držalo Stupare pod vatrom. Razviđanjem iz zraka i sa zemlje u području i. od Zavidovića i u dolini Krivaje ustanovljeno je prikupljanje neprijatelja oko Keserovića (7 km i. od Zavidovića) — Kulana — Bajvata³. Zrakoplovstvo je neprijatelja napalo.

Protiv neprijatelja, javljenog u prostoru Ozren⁴, [k. 1452] (12 km s.s.i. od Sarajeva), upućeni su dieľovi 7. oki. lov. odj. i 7. lov. puk.

U planini Čemerno⁵ (10 km s.i. od Breze) također je ustanovljeno prikupljanje neprijatelja⁶.

Razviđački odjel borne skupine Wolf protjerao je kod raskrsnice 1 km s.z. od Milića neprijateljsku skupinu, koja bježi prema sjeveroiztoku. Most 400 m z. od raskrsnice porušen.

U Čanićima (5 km s.z. Od Vlasenice) nema neprijatelja.

2) Dostignuti ciljevi:

Južna skupina:

a) B. sk⁷. Bachmann Zgrade — kod Odžaka sa bočnim osiguranjem. Radi kvara na krugovalniku nema veze,

b) Mot. b. sk.⁸ Wolf u Vlasenici,

c) B. sk. Vollmer Kameniti Dolovi — k. 1245 (4 km s.z od Han Pijeska) — Numandžići⁹ — Rulići.

Sjeverna skupina:

a) 7. lov. puk. okrenula se je sa dostignute crte u smjeru jugozapada i nadire prema neprijatelju koji se nalazi 12 km s.s.i. od Sarajeva.

b) B. sk. Petersen u starom prostoru.

3) Namjera za 15.7.:

Sa južnom skupinom doćići cestu Zaklopača — Vlasenica — Prav. Džemat, popraviti most kod razkrstnice 1 km s.z. od Milića. Živahno zračno razviđanje i., s.i i s.z. Napad na neprijatelja s.s.i. od Sarajeva sa 7. lov. puk. i dieľovima 7. oki. lov. odj. B. sk. Petersen osigurava dostignute postave i vrši živahno razviđanje osobito u smjeru s.i. i j.i. Pošto se bude obskrbila. bit će spremna, da 16.7. krene u pravcu iztoka.

¹ Vjerovatno se odnosi na dijelove Operativne grupe „Krivaja“.

² Odnosi se na dejstvo Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 93.

• Čemerno je selo. Vjerovatno Cemerska Pl.

• Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 166.

³ Borbena skupina

⁴ Motorizovana borbena skupina

⁵ Narandžići

4) **Gubitci:** Vlastiti: 2 mrtva, 6 ranjenih, 2 nestala. Kod bombardiranja Vlasenice 11 ranjenih, 4 samovoza oštećena. Neprijateljski: 163 izbrojana mrtva, 170 procijenjenih mrtvih, 2 bolničarke zarobljene. Plien: 14 pušaka. 1 strojopuška, 5 sanduka streljiva.

Za točnost:
(Bjk. Olszewski)
Olszewski

SS-dragov. gorska divizija
„Princ Eugen”
Ia

(M.P.)

BR. 195

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 15 JULA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

*Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njem. trupa
u Hrvatskoj od 15. VII. 1943:*

Vrijeme: Bez promjene.

Akcije 369 div. i SS div.:

Neprijatelj drži visove južno od Drinjače i pred frontom Južne grupe SS div², pruža žilav otpor⁵. Mora se računati sa pokušajima probijanja jačih neprijat. snaga iz okruženja.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—8, k. 26.

Dnevni izvještaji Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj, objavljeni u ovoj knjizi, prepisivani su kod opunomoćenog generala u Hrvatskoj i slati Ministarstvu oružanih snaga. Prepiše ovih dnevnih izvještaja u navedenim dokumentima Redakcija će nazivati dnevnim izvještajima Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj.

³ Ovu grupu sačinjavale su: borbena skupina Bachmann, motorizovana borbena skupina Wolf i borbena skupina Vollmer. Vidi dok. br! 194.

⁵ Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije, koje su se u to vrijeme nalazile na pomenutom području. Vidi dok. br. 70 i 71.

369 div.:

Pojačani su položaji za zatvaranje otsjeka Drinjače. 3 bataljon 369 puka određen je kao rezerva za protivudare na prostoru 6 km jugozap. od Zvornika. Pri izviđačkoj akciji sa tenkovima pravcem od Drinjače na jug do Nove Kasabe i na istok do Zelinja nije se došlo u dodir sa neprijateljem. Neprijateljski izviđački dijelovi nalaze se 6 km sjev. ist. od Maglaja i 8 km ist. od Zavidovića.

I i 2 bataljon 369 puka prikupljeni su na prostoru Zivinice. Izviđački dijelovi javljaju da je neprijatelj posjeo Treštenicu (15 zap. od Zivinica).

SS div.:

Pred frontom Istočne grupe neprijatelj otstupa na sjev. ist., sjever i sjev. zapad, uz žilav otpor naročito zapadno od drumu. Zapadna grupa uglavnom bez promjene.

Potjerna odjeljenja odbila su pokušaje slabijih neprij. grupa da prodru preko drumu Stupari—Kladanj pravcem ka zapadu. 7 hrv. pješ. puk povučen je iz prve linije i biće potčinjen 373 div. (4 hrv. iovač. brigadi⁴ — otsjek 3, dolazi na područje Travnik—Bugojno).

3 bataljon 7 puka pri iznenadnom neprijateljskom napadu 12. VII. nije izvršio svoj zadatak.

Stigli su:

3 bataljon 1 puka na prostor 5 km juž. od drumu Vlasenica—Milići.

II bataljon 1 puka na liniju Kameniti Dolovi (6 sjev. od Han Pijeska) — Rulići (7 sjev. zap. od Han Pijeska).

Motoriz. izviđ. dijelovi u pravcu mjesta Milići stupili u dodir sa neprijateljem. Most kod mjesta Milići razoren.

Gubici: Sopstveni: 3 mrtva, 6 ranjenih, 3 nestala. Neprijateljski: izbrojano 163 mrtva, a cijeni se da ima još 170 mrtvih. Zarobljene 2 banditske bolničarke.

Zaplijenjeno: 14 pušaka, 1 laki mitraljez, 5 sanduka pješadiske municije.

⁴ Dio rečenice iza povlake dopisan je olovkom.

Ostali prostor:

369 div.: Noću uoči 15.VII.1943 teretni voz na 11 km jugoist. od Doboja iskočio iz šina. Lokomotiva i 5 vagona prevrnuli se. Vjerovatno sabotaza.

SS div.: Pojedine četničke grupe na prostoru Goražde—Ustikolina. Dva prepada na hrvat, žandarmerijske stanice.

373 div.: Preuzela komandu na novom prostoru. Bande na prostoru jugozap. od Prijedora⁵ (dnevni izvještaj od 14.VII) izgleda da se sa dijelovima povlače na sjev. zap. Na prostoru Prnjavora jake kom. snage sa dijelovima u pokretu na sjever⁶. Potvrđeno prisustvo neprijat. snaga sjev. zap. od Kostajnice. 14.VII. u 22 časa ital. transportni voz kod mjesta Brdanj⁷ (sjev. od Kostajnice) naletio na minu. Više vagona sa municijom eksplodiralo, voz tučen vatrom, 15 ranjenih. Pruga će vjerovatno 36 časova biti zatvorena.

114 lov. div.: O neprijatelju se ne javlja ništa novo.
8

Promjene u dislokaciji:

Glavnina 114 izviđ. bataljona u Cazin, glavnina 3 diviziana 661 art. puka u Bihać, i 1 bataljon 383 puka u Prijedor.

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
Ia, pov. A br. 1478/43
Zagreb, 16 jul 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

⁶ Na ovom sektoru nalazile su se jedinice Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 124.

⁷ Odnosi se na dijelove Dvanaeste NOU divizije. Vidi dok. br. 102.

⁸ Brđani

⁹ Dalji dio izvještaja ne odnosi se na teritoriju Bosne i Hercegovine.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE
ARMIJE O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE U VREMENU OD 1
DO 15 JULA 1943 GODINE¹

KRATAK OPŠTI PREGLED PETNAESTODNEVNE
SITUACIJE

Br. 13

C) Južna zona — (VI arm. korpus)

— Partizanska aktivnost na teritoriji VI armijskog korpusa ograničila se na nekoliko prodora Biokovskog odreda (br. 443 sp.p.f.) prema zoni jugozapadno od Vrgorca, više radi obezbjeđenja buduće žetve, zatim na nekoliko napada uzduž obale na našu plovidbu i na jednu sabotažu na pruzi Metković — Čapljina.

— Od izvjesnog je značaja pojavljivanje formacija X hercegovačke brigade (br. 750 sp.p.f.) u zoni Stolac—Bileća, koje su izbjegle opkoljavanje u poznatim operacijama u Crnoj Gori². Spomenute formacije pod komandom poznatog Vlade Šegrta³, pošto su iznenadile i ubile u zoni Obalj nekoliko četničkih vođa (među kojima i majora Pantića), pošle su ka zoni Sitnica Planina, a odande na jug od Stoca, moguće da bi pokušale stići u Biokovo.

Ugrožene našim čišćenjem, a možda i obaviještene o našim pokretima, vjerovatno su se podijelile, i dok su se, kako izgleda, neke grupe uputile u zonu Nevesinje, glavnina se povukla sjeverno od Vilusa.

— Već pomenute ustaničke snage u blizini sjeverne hercegovačke granice, sjeverno od Neretve, premjestile su se prema sjeveroistoku spojivši se vjerovatno sa Titovom glavninom.⁴

¹ Original, neregistrovan, na italijanskom jeziku, umnožen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² O dejstvima Desete hercegovačke NOU brigade vidi u tomu IV, knj. 16, dok. br. 15.

* Komandant Desete hercegovačke NOU brigade

⁴ U to vrijeme glavnina snaga NOV sa Vrhovnim štabom nalazila se u Istočnoj Bosni — dok su u Hercegovini i Crnoj Gori dejstvovali dijelovi Treće NOU divizije.

III) — ANTIKOMUNISTIČKA AKTIVNOST

— Događaji na ostalim ratnim frontovima nisu nimalo uticali na držanje antikomunističkih formacija pod našom komandom, koje ne mijenjaju svoj antipartizanski stav i dobrim dijelom učestvuju u akcijama naših trupa na raznim sektorima.

U Hercegovini, poslije raspuštanja M.V.A.C.,⁵ četničke formacije, čije su snage znatno smanjene, nastavljaju da se odmeću u šumu. uzdržavajući se od bilo kakvog neprijateljskog čina prema nama i prema njemačkim snagama.

Na ove se formacije vrši jak pritisak od strane partizanskih komandi da bi se postiglo stvaranje jednog jedinstvenog fronta protiv okupatora, a od strane Nijemaca da bi se četnici naveli da se povrate u legalnost i sarađuju u borbi protiv komunizma.

Hrvatski zvanični izvor javio je o zaključenju sporazuma postignutog ovih dana u Nevesinju između četnika i njemačke komande iz Mostara radi zajedničke antipartizanske aktivnosti. Iako pravi cilj ovog sporazuma još nije poznat, ne izgleda vjerovatno da će on biti dugotrajan.

IV) POGRANIČNE OBLASTI

A) Hrvatska—neokupirana južno od Save

6

U Zapadnoj Bosni pojedinačna napadačka aktivnost u predjelu Grmeč pl. protiv njemačkih kolona za snabdjevanje.

U Centralnoj Bosni, između Vrbasa i Bosne, partizanske formacije koje pripadaju II, V i XII krajiškoj brigadi (br. 601, 604, 611 sp. p. f.), raspoređene s obje strane puta Kotor Varoš—Teslić, razvile su živu ofanzivnu aktivnost s.z. od Teslića, šireći se zatim prema sjeveru i zauzevši važan centar Prnjavor.⁷

U istočnoj Bosni, između Bosne i Drine, I i IV krajiška brigada (br. 600 i 603 sp. p. f.), premjestivši se u zonu Fojnica—Visoko, prema sjeveru, dostigle su želje-

* Kratica za Milizia Volontaria anti Comunista — Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića.

* Ovdje je izostavljen tekst koji se odnosi na teritoriju Bosne i Hercegovine.

⁷ Vidi dok. br. 55, 72, 73, 129, 130, 159 i 186.

zničku prugu Brod—Sarajevo na dionici Lašva—Visoko, zapalivši sve stanice i dignuvši u vazduh šine.⁸ Srušen je važan željeznički most na Bosni u blizini Doboja.¹¹ Njemačko-hrvatske snage, pridošle iz raznih sektora, ponovo su uspostavile situaciju prisilivši partizanske snage da se povuku prema sjeveru.

Zatim su se dvije brigade okrenule prema jugoistoku napredujući prema Srednjem (16 km s. od Sarajeva).

Ofanzivnim akcijama formacija grupe „Tito”,¹⁰ koncentrisanim u zoni Vlasenica—Šekovići, zauzeti su Kladanj, Drinjača i važan centar Zvornik, gdje je zaplijenjeno mnogo materijala.

Protivmjerama odreda 369 njemačke divizije osujećeni su ponovni pokušaji partizana da kotlinom gornje Spreče dostignu Majevicu planinu; ovi su odredi ponovo zauzeli Zvornik, Kladanj i Olovo nanoseći ustanicima velike gubitke. *

Sada formacije grupe „Tito” pod pritiskom sa sjevera i sa zapada nastoje da se povuku: na sjeverozapad, preko Konjuh planine i preko doline Krivaje, i na jug, preko Sokoca i Rogatice.

* Vidi dok. br. 166.

" Odnosi se na želj. most kod s. Doboja u blizini Kaknja, a ne grada Doboja.

¹⁰ Podatak nije tačan. Grupa „Tito” nije postojala. Ovim imenom je vjerovatno neprijatelj nazivao Udarnu grupaciju Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije sa kojom se kretao Vrhovni štab i drug Tito.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 15 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹**

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1229/43

O. U. 15. 7. 1943.

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11791
Stiglo 16 jula 1943
god. XXI

Izveštaj o situaciji od 15. 7. 1943

Prostor 369 div.: Pri čišćenju prostora **Prnjavor** (15 km jugo-ist. od **Tuzle**)—**Zvornik** sjev. od **Drinjate** samo ograničeni dodir sa neprijateljem. Izviđanje javlja da na prostoru južno od **Tuzle** nema neprijatelja. Prostor **Stupari** još uvijek zaposjednut **od** strane neprijatelja (200). Neprijateljski gubici: 50 mrtvih, zaplijenjena 3 mitr. i drugo oružje.

SS diu.: Sa dijelovima sa pravca **Sokoca** slomila jači neprijateljski otpor kod **Han Pijeska** (20 km sjeverozap. od **Sokoca**). Neprijatelj se izvuкао na **Javor Pl.** Celo tenkovske kolone prodrlo do **Vlasenice**. Sa prostora **Kladnja** odaslata jaka potjerna odjeljenja na **Stupare**. Plijen: 1 top, 2 teš. mitr. Komun. napad na hrvatsku posadu u **Bos. Rači** (sjeveroist. od **Bijeljine**) odbijen poslije žestoke borbe. Visoki neprijateljski gubici; hrvatski

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

³ Na ovom terenu nalazila se Četvrta NOU divizija i Grupa grmečkih NOP odreda. Vidi dok. br. 112 i 122.

gubici: 1 ofic. i 9 vojnika mrtvih i 1 ofic. i 40 vojnika nestalo.

Prostor SS div.: Protiv banditske grupe juž. od Blagaja (jugosist. od Mostara) odaslan 1 bataljon.

Prostor 373 div.: Banditski prepad na opštinu zap. od Prozora: opljačkano 1500 ovaca i krupne stoke. Javljeno o banditskim grupama na prostoru juž. i zap. od Prijedora. Preduzeto pojačanje osiguranja oblasti rudnika južno od Prijedora.

Prostor 114 lov. div.: Formiranje neprijateljskog uporišta na prostoru zap. od Kostajnice, sjeverozap. od Cetingrada i zap. od Bihaća². Nastavljanje izviđačke djelatnosti.

Inviata copia all' Ufficio „I“

Bayer
major

BK. 198

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 16 JULA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 16. VII. 1943

Vrijeme: Vedro.

Foduhvat 369 div. i SS div.:

Neprij. dijelovi ispred udara SS div. otkrili su na sjev. zap., vjerovatno da bi se sjedinili sa snagama na šumskom području ist. od drumu Kladanj—Stupari².

² Na ovom terenu nalazila se Četvrta NOU divizija i Grupa grmečkih NOP odreda. Vidi dok. br. 112 i 122.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1-13, k. 26.

² Na ovom području nalazile su se u to vrijeme jedinice Sedpie NOU divizije.

369 div.:

Neprijatelj na položaju na juž. obali Drinjače bez promjene³. U izviđanju do na 12 km juž. i jugoistočno od Zivinica nije bilo dodira sa neprijateljem

SS div.:

Pri napadu Istočne grupe samo još neznatan otpor neprijatelja. Zauzet je prostor s obje strane Vlasenice. Uspješna borba izviđačkih odjeljenja 4 km sjeverno od Milića. Zapadna grupa obezbjeđivala na dosadašnjem prostoru.

Gubici:

Sopstveni: 4 mrtva, 7 ranjenih. Neprijateljski: izbrojano 215 mrtvih, sem toga po ocjeni još 280. Plijen neznatan.

Gubici od 12—14. VII. 43:

Sopstveni: 2 mrtva, 6 ranjenih, 3 nestala.

Neprijatelj: mrtvih: 182 izbrojano i 170 po ocjeni.

Ostali prostor:

369 div.: Bez naročitih događaja.

SS div.: Izviđanje iz Zavidovića na istok i jugoistok bez dodira sa neprijateljem.

Neprijateljska grupa sa šumskog područja 14 km sjeverno ist. od Sarajeva pred našim jačim potjernim odjeljenjima povukla se ka sjeverno zap. na prostor 15 km jugo—jugoistočno od Vareša⁴. Odjeljenja već prešla drum sjeverno od Breze (7 km sjeverno ist. od Visokog). Pruga i drum na više mjesta prekinuti. Dijelovi prot. tenk. bataljona angažovani za obezbjeđenje Breze 7 hrv. pješ. puk na maršu za Visoko bez dodira sa neprijateljem.

373 div.: Po izjavama stanovnika četnici vodili uspješnu borbu protiv komunista na prostoru 10 km ist. od Vareša⁵. Jače neprijateljske grupe u oblasti Janja (15 km jugozap. od Jajca) bez promjene. Osujećen je pokušaj manje bande da pređe drum Razboj (36 km sjeverno ist. od Banje Luke) — Klagenfurt⁶. U mjestu 12 km jugozap. od Bos. Gradiške prisilna regrutacija. Agitacija za uništavanje žetve. Izviđanje iz Kostajnice na istok sjeverno od Une bez dodira sa neprijateljem.

* Vidi primjedbu br. 2, dok. br. 195.

¹ Na ovom području u to vrijeme nalazile su se jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 166.

⁵ Isto

• Klačnice

114 div.: Opšta situacija bez promjene.

Promjene u dislokaciji:

Ojačani 1 bataljon 383 puka privremeno u Dragotinju (zap. sjev. zap. od Prijedora).

2 bataljon 383 puka definitivno u Prijedor.

Njem. opunom. gen. u Hrvatskoj

Ia pov. A. br. 1503/43

Zagreb, 17 jul 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
poručnik

BR. 199

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE ŠESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 16 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI HERCEGOVINE¹

25. VII. 1943

Va)

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12402

Stiglo 25 jula 1943

KOMANDA VI ARMIJSKOG KORPUSA

ŠTAB — OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE

br. 60/1 C. T. prot. Povjerljivo V. P. 39, 16 jul 1943-XXI

Izveštaj

KOMANDI 2 ARMIIJE

— Obavještajno odjeljenje (kopije br. 1—2—3—24)

— Operativno odjeljenje (kopija br. 4)

— Odjeljenje za civilne poslove (kopija br. 5) Vojna
pošta 10

EKS. GUVERNERU CRNE GORE

V. P. 151 (kop. 6)

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

EKS. KOMANDANTU TRUPA CRNE GORE	V. P. 14 (kop. 7)
EKS. KOMANDANTU XVIII ARM. KORP.	V. P. 118 (kop. 8)
VOJNO-POMORSKOM KOMAN- DANTU DALMACIJE	Split (kop. 9)
KOMANDANTU SEKTORA DUBROVNIK	V. P. 32 (kop. 10)
KOMANDANTU SEKTORA METKOVIĆ	V. P. 91 (kop. U)
KOMANDANTU PJEŠ. DIV. „MURGE“	V. P. 154 (kop. 12)
KOMANDANTU ARTILJERIJE VI ARM. KORP.	Sjedište (kop. 13)
KOMANDANTU INŽINJERIJE VI ARM. KORP.	Sjedište (kop. 14)
KOMANDANTU KR. KARAB. VI ARM. KORP.	Sjedište (kop. 15)

II DIO

AKTIVNOST USTANIKA

2 zona

Sektor Dubrovnik

Trebinje

- a) — Iz srpskopравoslavноg pouzdanog izvora se saznaje:
- partizanske grupe Vlade Šegrta,² ne mogavši se uputiti u južnu Hercegovinu pošto su im naoružani pravoslavci prepriječili put, otišle su u zonu Banjani (Treb. US—GH—GS—GM) i zauzele sljedeća mjesta:
 - Bratogoš (isto UO—GS)
 - Jelovica (isto VH—GO) — vjerovatno sjedište komande;
 - Suvi Vrh (isto VS—GS);
 - Velimlje (isto VH—GM);
 - grupa od oko 50 partizana pod komandom Đure Škera, koja je došla iz Divina (Nev. TI—AD), prešla je u zonu Šuma (Dubr. SP—SR—FV—FT);
 - u okolini Klobuka (Treb. UM—UO—FV) nalazi se jedna grupa od oko 70 partizana;
 - U Ljubomiru (Dubr. TI—TL—GM—GK) petnaestak partizana vratilo se svojim kućama;

² Komandant Desete hercegovačke NOU brigade

- u zoni Popovo Polje (isto QK—RQ—GS—GO) razvijaju komunističku propagandnu aktivnost vođe Pribišić Lazo, Slavić Božo, Obradović Sava.
- b) — Srpskopravoslavni izvor je javio: noću uoči 15. t. m. partizanske grupe znatne jačine izvršile su napad na oružane pravoslavne jedinice u zoni Duži—Klikovići (Dubr. SP—FT). Na strani pravoslavnih nije bilo gubitaka.
- Neutvrđena partizanska grupa uputila se iz Rudine (Treb. VK—FX) prema Vilusima nakon sukoba sa grupom naoružanih pravoslavaca.

(od Obav. od. A. K.)

Sektor Dubrovnik

Hum

Sela Hum (Dubr. SN—FV) — Dubljani (isto RO—GO) — Veličani (isto RM—GQ)—Dračevo (isto RQ—GO) i Drijenjani (isto. isto) imaju među svojim stanovništvom mnogo simpatizera partizana koji su bili mirni u periodu četničke nadmoćnosti; oni su u posljednje vrijeme počeli da uznemiravaju trojkama zone Suma i Popovo Polje.

(od Obavješt. odjelj. A. K.)

Sektor Metković

Opuzen

Prema raznim pouzdanim glasovima potvrđeno je da se u močvari Privlaka (Mostar NM—Ol—AB) skriva u nekoliko slamnih koliba oko 20 naoružanih partizana; Pouzdani izvor javlja da je primijećena grupa od 8 partizana naoružanih puškomitraljezom kako prolazi kroz mjesto Lovorje (Mljet NH—GZ) i da se u Blace (Mostar MK—AB) vratila jedna „trojka“ naoružana mitraljezom.

(od pješ. div. „Messina“)

Pasičina

Neke žene koje su pobjegle iz Pasičine (Mostar LI—AL) izvijestile su da se u zoni poslije prolaza naše kolone za čišćenje ponovo pojavila banda od oko 20 naoružanih partizana koja kruži u grupicama.

Utvrđeno je da se radi o bandi poznatog Ivana Kezića iz Baranovca (Mostar RI—AL), koja nije postupila po naređenju partizanske komande da se koncentrišu na Biokovu.

„Trojke“ navodno kruže u blizini Trnova (isto PH—AL)—Pasičine—Baranovca—Rupe (isto LI—AI) — Grnčeničnik (isto IH—AI).

(od pješ. div. „Messina“)

Sektor „Bergamo“

Zagvozd

Prilikom vazdušnog izviđanja Drimiječena je grupa ustanika na k. 457 kod Svaguše (Mak ?R—BF).

Vjerovatno su u pitanju dijelovi pobjegli iz doline Zupe (isto XI—XL—AV). čija je namjera da pođu prema sjeveru preko garnizona u "oni. To su vjerovatno oni isti koji su prošle noći napali hrvatski garnizon u Grabovcu.

(od Obav. odjelj. A. K.)

Grahn_{Vac}

Noću uoči 16 t. m. stigao je izvještaj da su hrvatski garnizon u Grabovcu (Mak. ZP—BF) napale partizanske snage.

Upućena su pojačanja iz Sestanovca i Zagvozda, Vazdušnim izviđanjem u 9 časova uočeno je da je garnizon miran i da naše trupe pridolaze iz raznih pravaca.

Napad je potpuno odbijen a situacija uspostavljena.

(od pješ. div. „Bergamo“)

Njemačka okupaciona zona

Pribilovci

Pretstavnik Srba u zoni izvještava da je situacija kod četnika i Srba u zoni Domanovići (Mostar PN—AL)—Pribilovci za-tegnuta. Nijemci su otvoreno 'izjavili da će ubrzo izvršiti snažnu akciju na Pribilovce radi uklanjanja svih naoružanih grupa.

Isti obavještajac izvještava da su njemačke jedlinice u Domanovićima čistile teritoriju Dubrava (Mostar QH—AN) i da su hapsile u sellima Pjeski (isto QH—AN)—Lokve (isto QH—AL)—Kozice (Nev. QM—AL).

Prilikom čišćenja u poslednja tri dana Nijemci su ubili 65 lica u zoni Rotürrüja (Nev. QM—AN) i 56 u Dabrica (isto RM—RO—AL).

(od pješ. div. „Messina“)

Komandant
general Sandro Piazzoni

Za tačnost prepisa
pukovnik, načelnik Štaba
(M.P.) (C. Cigliana)
Cigliana

DNEVNI IZVJEŠTAJ SS DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“ OD
16 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA PROTIV JEDINICA NOV
NA TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

*Dnevno izvješće SS-dragov. gorske divizije „Princ Eugen“
Od 16. 7. 43*

1) Izvješće pouzdanika: J. od Šekovića ostavio je neprijatelj dobro zaklonjenu bolnicu sa teškim ranjenicima.² Razvidanje istočne i zapadne borne skupine bez dodira sa neprijateljem.

7. Izvicin. odj. javlja: u dolinama Krivaje i Gostovića nema neprijatelja.

Jaka banda³ prešla je u noći na 16.7.43. iz prostora j.i. od Vareša cestu Breza—Vareš, sa namjerom da iduće noći napadne Brezu. Željeznički most na pruzi Breza—Vareš prekinut i 5 cestovnih mostova porušeno. U području Kapa k. 830 (3 km s. od Breze) neprijatelj je napadnut od zrakoplovstva.

Podhvat I. bojne (2. gorske lov. puk. završen uništenjem slabe neprijateljske skupine.

Iztočna skupina odpočela je dne 16.7.43. napad u smjeru s. i s. i.

Zapadna skupina uzpostavila je s. od Stupara vezu sa 369. (hrv.) pj. div.

2) *Dostignuti ciljevi:*

a) Iztočna skupina napada u smjeru iztoka.

b) Zapadna skupina na zaprečnoj crti Ravne—Prijevor—Dopasci—Gojakovići—Rastić—k. 626—k. 674—Mladež—k. 582 (i. i s.i. Stupari).

c) 7. lov. puk.: D. Cevljanovići—Srednje (12 km s.z. od Sarajeva).

d) 7. oki. lov. odj. sa glavninom u Brezi.

e) 1 bojna Brandenburg stigla u Zavidoviće.

f) II. skl. (7. topn. puk. (bez 1 bitnice) stigao u Nevesinje.

3) Izvješće o gubitcima III. bojne (7. lov., puk.) slijedi.

Vlastitih gubitaka nije bilo. Kod neprijatelja 33 mrtva prebrojana.

	SS-dragov. gorska divizija
Za točnost:	„Princ Eugen“
(Bjk. Olszewski)	(M.P.) Ia
Olszewski	

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta Tod reg. br. 6/1-31, k. 26.

³ Vidi dok. br. 96.

^s Vidi dok. br. 166.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 16 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV
NA TERITORIJI ISTOČNE I CENTRALNE BOSNE¹

16. VII. 1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1236/43

O. U. 16.7.194:*

Komand' 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
S j e d i š t e

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11820
Stiglo 16 jula 1943
god. XXJ

Izveštaj o situaciji od 16. 7. 1943

Hrvatska: Vrijeme vedro.

Prostor 369 div.: Neprijatelj" drži visove juž. od Drinjače i pruža napadnoj grupi SS div. južno od Vlasenice žilav otpor. Mcra se računati sa pokušajima probijanja. Tenkovsko izviđanje od Drinjače (na ušću Drinjače u Drinu) prema jugu do Nove Kasabe i istočno odatle bez dodira sa neprijateljem. Jako izviđ. odjelj. udarilo zap. od Zivinica na neprijatelja³. 29 komun. mrtvih. Angažovana potjerna odjeljenja za preduzimanje gonjenja sa SS div. u Stuparima. Dijelovi SS div. odbili pokušaje probijanja komun. preko puta Kladanj—Stupari na zapad. Mot. izviđanjem ka Milićima uspostavljen dodir sa neprijateljem. Gubici: sopstveni 2 mrtva, 6 ranjenih, 3 nestala. Neprijatelj: izbrojano 16 mrtvih, zaplijenjeno 1 mitr., više pušaka i veće količine municije. U noći izm.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

- Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije.

³ Na ovom sektoru nalazile su se jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 136, 137 i 168.

14.—15.7. teretni voz izletio iz šina jugoistoč. od Doboja. Sumnja se na sabotazu.

Frostor SS div.: 2 četnička prepada na prostoru Goražde Ustikolina na hrvat. žand. stanicu.

Prostor 373 div.: Na prostoru Prnjavora jake komun. snage⁴, sa dijelovima u pokretu na sjever. U noći izm. 14.—15.7. ital. transportni voz naletio na minu kod Sunje (jugoist. od Siska). Eksplodiralo više vagona sa municijom. Voz obasut vatrom. Pruga će vjerovatno 36 časova biti zatvorena.

Bayer
major

Inviata copia ali' Ufficio „I“

BR. 202

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA
U HRVATSKOJ OD 17 JULA 1943 GOD. O POKRETIMA
NJEMAČKIH DIVIZIJA I BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV NA TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

*Prepis dnevnog izvještaja Komandanta njem. trupo
u Hrvatskoj od 17. VII. 43*

Vrijeme: Vedro.

Poduhvat 369 i SS div.: Jak neprijatelj, o kome je 15. VII. uveče naknadno javljeno, povukao se noću od 15 na 16.VII. sa većim dijelom svojih snaga po svoj prilici na istok i jugoistok. Vjerovatno da hi stigao na prostor Romanija—Višegrad. Dijelovi se povlače na zapad. Sopstveno izviđanje nije ispunilo zadatak. *369 div.:* Zapadna grupa sa novopridatim Drugim batalj. 369 puka prikuplja se na prostoru 7 km juž. od Zivinice—Lukavica za udar preko linije Stupari—Šekovići. Istočna grupa nastupa

Odnosi se na jedinice Pete kozarske NOU brigade, koje su djelstvovalе na ovom sektoru. Vidi dok. br. 159.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1-7, k. 26.

preko Drinjače na jug do na liniju 7 km jugoist. od Šekovića —Vranjevac (14,5 km juž. od Caparda)— visovi s obje strane drumu 6 km jugozap. od Drinjače. Nema dodira sa neprijateljem. Desno krilo Istočne grupe, jedan bataljon, istura sa prostora 4 km sjev. zap. od Šekovića potjerna odjeljenja ka zapadu i jugozapadu. Kod neprijatelja 5 mrtvih, sopstvenih gubitaka nije bilo.

SS *div.*: Istočna grupa sa prostora s obje strane Vlasenice krenula na sjever. Do sada bez dodira sa neprijateljem. Zapadna grupa zatvara na liniji o kojoj je ranije javljeno i istura potjerna odjeljenja ka istoku. Uspostavljena je veza sa Zapad, grupom 369 *div.*

Gubici: Kod neprijatelja izbrojano 33 mrtva. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Ostali prostor: 369 div.: Na prostoru 15 km jugo-jugozapad. od Puračića banda srednje jačine². Upućena su potjerna odjeljenja. SS *div.*: Poduhvat juž. od Blagaja okončan, slabe bande uništene. Neprijateljske snage sa prostora Breze, južno od Vareša, prebacile su se na sjev. zapad. Pruga kod Kladnja ponovo prekinuta.

373 *div.*: Slabe grupe bandi neposredno ist. od drumu Klačnica —Razboj. Banda srednje jačine na prostoru 8 km sjev. od Dubice pokušava da se prebaci na južnu obalu Save.

Južno od Jajca izvršen prepad na putnički voz, 3 vagona zapaljena, novi izvještaji još nisu primljeni. Južno od Travnika manja banda nasilno oduzima životne namirnice.

114 *lov. div.*: Jaki izviđački dijelovi 14 km sjev. zap. od Bihaća odbacili neprijat. obezbjeđenja. Odbijen napad na uporište Oštrej (juž. od Bos. Petrovca).

Promjene u dislokaciji: Štab 3 brd. brig. — dosad 2 brig. 1 hrv. div. — u Topusko. 1 batalj. 383 puka u Bos. Novi. Štab 383 puka definitivno u Bos. Novi. 1 divizion 373 art. puka u Dvor.

I a. pov. br. 3689/43 od 17.VII.1943 Komandanta njem. trup« u Hrvatskoj.

Njemački opunomoć. general
u Hrvatskoj

I a pov. A. Br. 1531/43
Zagreb, 17 jul 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

³ Odnosi se na jedinice Druge proleterske divizije NOV i PO Jugoslavije. Vidi dok. br. 168.

DNEVNI IZVJEŠTAJ SS DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“ OD
17 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

*Dnevno izuješće za 17. 7.43, SS-dragov. gorske divizije
„Princ Eugen“*

1) Prema izjavi zarobljenih partizana, partizani su se pred iztočnom skupinom prije vremena povukli u smjeru s.i. i j. U Stuparima ostavio je neprijatelj partizansku bolnicu sa 33 zarobljenika,² koji su zarobljeni. Daljnju deseticu zarobila je b.sk. Vollmer j. od Šekovića. Turalići izgrađeni su poput vojarni, sa velikim prostorom za logorovanje. Pronađene su 2 englezke obskrbne bombe, kao i velika količina englezkog čokoladnog papira. J. i. Rastića izmakla je pred b.sk. Petersen osrednja banda (300 ljudi) poslije kratke borbe, u iztočnom smjeru. U Draguši (7 km i. od Stupara) imade neprijatelja¹. Djelovi neprijatelja,⁴ koji se je povukao u sjevernom smjeru, nalaze se u prostoru Milan Pl. (7 km j.z. od Vlasenice)—k. 1282 (3 km j. od Turalića)—Šipljanska stiena (8 km j.i. od Kladnja)—Žeravice. Zračnim razviđanjem ustanovljeno je da grade bunkere i kuće. Punim pogodkom bomba porušena su na k. 1282 dva bunkera od zemlje.

Osrednja banda nalazi se, prema izkazu pučanstva, u Rađačićima (j.z. od Stupara).

Sa 369. (hrv.) pi. div. uzpostavljena ie veza u široko* fronti.

5. proleterska⁵ divizija, izmičući se u smjeru zapada, prekinula je u noći na 17.7.43. željezničku prugu izpred i iza Visokog na više mjesta.⁶ Kod zračnog napada na Kapu fk. 8301 (8.5 km s.s.i. od Visokog) neprijatelj je prema izkazu pobjeglih stanovnika izgubio 14 ranjenika.

2) *Dostignuti ciljevi:*

a) Iztočna skupina: Nova Kasaba—Musli. škugrići—Cerska—Rajevina—Crkvina—Stupari.

b) Zapadna grupa nalazi se na dosadašnjoj zaprečnoj crti.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1-32, k. 26.

² Nejasno. Vjerovatno se odnosi na ranjenike.

³ Vjerovatno se odnosi na jedinice Sedme NOU divizije koja je u to vrijeme dejstvovala na ovom sektoru.

* Vidi dok. br. 96.

⁴ Podatak nije tačan. Peta divizija nije bila proleterska, već udarna.

⁶ Vidi dok. br. 159.

c) 7. lov. puk.: Orahovo (7.5 km s.i. od Breze)—Nasići (7 km i. od Breze).

d) 7. odj. SS oki. lovaca: glavnina u Brezi.

e) Stožer 4 puk. „Brandenburg“: Zenica.

3) *Gubitci*: Vlastiti: —. Neprijateljski: 2 izbrojana mrtva. 14 ranjenih, 38 zarobljenih.

SS-dragov. gorska divizija
„Princ Eugen“
Ia

Za točnost:

Hrvatski častnik za vezu
kod SS-dragovoljačke gorske divizije

„Princ Eugen“
(Bjk. Olszewski)
Olszewski

(M.P.)

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 17 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE¹

17.VII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.

O. U. 17.7.1943

Pov. del. br. 1247/43

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

IVU.MANDA 2 ARMIIJ.

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 11868

Stiglo 17 jula 1943

god. XXI

Izveštaj o situaciji od 17. 7. 1943

- Prostor 369 div.:* Prost. juž. od Drinjače i dalje zoposjednut od strane neprijatelja. Neprijateljski dijelovi izvukli se ka sjeverozapadu pred nadiranjem SS div. na Vlasenicu, vjerovatno da bi se spojili sa snagama u šumskoj oblasti ist. od Sirasze—Kladanj—Stupari.
Neprijateljski gubici: 12.—14.7. izbrojano 215 mrtvih, sopstveni gubici: 4 mrtva, 7 ranjenih.
- Prostor SS div.:* Neprijateljska grupa sa šumske oblasti sjeveroist. od Sarajeva povukla se na prostor jugoist. od Vareša.* Dijelovi **EU** već prešli put sjeveroist. od Visokog. Zelj. pruga i put na više mjesta prekinuti. Preduzeto gonjenje.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J. fasc. 7.

^a Vjerovatno: Žeravice

¹ Vidi dok. br. 113.

Prostor 373 div.: Jača neprijateljska grupa u oblasti Janjt (15 jugozap. od Jajca). Odbijeni pokušaji male bande da prede put duž zapadne obale Vrbasa na prostoru sjeveroist. od Klašnica (15 km sjevero—sjeveroist. od Banje Luke) prema zapadu.

Prostor 114 lov. div.: Nastavljena djelatnost potjernih odjeljenja na prostoru [V.] Kladaša, Bihać i Bos. Petrovac.

Bayer
major

BR. 205

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 18 JULA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 18. VII. 1943

Vrijeme: Umjereno oblačno.

Završen je poduhvat jugoist. od Tuzle. Završni izvještaj slijedi. Veći dio neprijateljskih snaga sa prostora Vlasenica—Šekovići. izmakao je na iug a dijelovi istih na zapad i sjever. Prema sigurnim konstatacijama jake neprijat. snage otstupile su 14.VII. preko Milan PI. (jugozap. od Viasenice) na jug, iako SS div. još uvijek tvrdi da je na osnovu postojeće situacije nemoguće da je neprijatelj otstupio na tome pravcu.²

369 div.:

Divizija je širokim frontom prokrstarila prostor u luka Drinjače na jug i uhvatila vezu sa SS div. bez dodira sa neprijateljem. Dva bataljona upućena su preko linije Stupari—Šekovići i na lijevom krilu

* Vjerovatno se odnosi na jedinice Desete NOU divizije.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta ocd reg. br. 4/1-15. k. 26.

* Vidi dok. br. 66.

uništili malu bandu. Picn. bataljon kod mjesta Starniči³ (7 j.—jugozap. od Drinjače) odbacio neprijatelja na jug.

Noću na 17.VII. neprij. snage sa ranjenicima prešle liniju s obje strane Prnjavora—Tuzla—Caparde ka sjev. ist. (izjave zarobljenika).

Gubici:

Sopstveni: 1 ranjen, 1 nestao.

Neprijateljski: izbrojano 50 mrtvih, 8 zarobljenih. Drum Doboj—Tuzla u predjelu [Bos.] Petrovo Selo prekinut, podrobniji izvještaji nedostaju (zbog prekinute veze).⁴

SS div.:

Kod Stupara (8 sjev. zap. Vlasenice) pronađeno je i zarobljeno jedno skrovište sa ranjenicima (38).⁵

*Naknadni podaci (za dnevni izvještaj od 12 VII):*⁶

Pri napadu na desno krilo 7 hrv. pješ. puka razbijen je veći dio snaga Trećeg bataljona. 2 oficira i 79 vojnika probilo se do puka. Od razbijenih dosada se vratilo 533 borca, od toga 214 podoficira i vojnika bez oružja i odjeće.

Gubici: 68 mrtvih, 19 ranjenih, 17 nestalih.

Pruga Brod—Sarajevo prekinuta kod Visokog. Podrobniji izvještaji nedostaju (zbog prekinute veze).

373 div.:

Još nije poznato kakve namjere imaju neprij. snage koje se nalaze na prostoru Prnjavora.⁷ Odbijeni su lokalni neprijat. napadi na naše obezbjeđujuće dijelove kod Martinca (6 km iuž od Razboja). Dijelovi 114 div. vodili uspješnu borbu protiv neprijat. grupe u šumi sjev. od Dubice. Neprij. gubici znatni. Brojevi o tome iaš nedostaju. Zasad 22 uhaošena. Sopstveni gubici: 16 mrtvih, 12 ranjenih. Prilikom prepada na putnički voz juž. od Jajca (dnevni izvještaj od 17. VII)⁸ 3 mrtva, 4 ranjena. 9 nestalih (Nijemci); 1 mrtav, više nestalih (Hrvati). Hitno preduzeto izviđanje bez bspjeha.

³ Na karti 1:100.000 nije nađeno.

⁴ Vidi dok. br. 209.

⁵ U produžetku ove rečenice dopisano je crvenom olovkom: „kod Rakove Noge“. Rakova Noga nalazi se 25 km s.i. od Sarajeva.

⁷ Vidi dok. br. 187.

⁷ Vidi dok. br. 159.

⁸ Vidi dok. br. 204.

114 lov. div.: Potjerna odjeljenja odbacila malu bandu 9 km jugo—jugoist. od Bihaća. Jače neprijateljske snage na 14 km jugo—jugozap. od Bos. Petrovca.

Njemački opunomoćeni general u Hrvatskoj
la pov. A br. 1555/43
Zagreb, 19 jul 1943

Za tač. prepisa
potpis nečitak
major

BR. 206

DNEVNI IZVJEŠTAJ SS DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“ OD
18 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

P r i e v o d²

DNEVNO IZVJEŠĆE SS-DIVIZIJE „PRINC EUGEN“
od 18.VII.1943

- 1) Pred iztočnom i zapadnom skupinom neprijatelj nije više ustanovljen. Dne 18.VII. oko 09.00 sati bila je kod Popovića (1 km j. od Turalića) razbijena jedna odmetnička skupina od 30—40 ljudi. Inače prilikom čišćenja terena nije bilo više dodira sa neprijateljem. Iz Draguše (7 km j.i. od Stupara) neprijatelj je uzmakao prema j. Noću 17./18.VII. 5 proleterska divizija³ ponovo je u području Visoko—Kiseljak—Sarajevo prekinula željezu, prugu Sarajevo—Brod⁴ i zapalila zgradu željezn. postaje Podlugovi (6 km i.j.i. od Visokog). Dielovi ove odmetničke skupine napali su 18.VII. prije podne na cesti Sarajevo—Zenica kod Hana Ploče (8.5 km j.'. od Kiseljaka) na kolonu terenskih samovoza. 2 teretna samovoza su izgorjela. Brzoglasna veza ie na više mjesta prekir.uta. Izaslati su dielovi 7. SS-okl. lov. sklopa. U području Podgrab na željeznici Sarajevo—Višegrad ometa odmetnička skupina željeznički promet i ruši prugu. U području i. i j.i. od Zavidovića nema neprijatelja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—28. k. 26.

² Prevod je izvršen u ustaško-domcbranskoj komandi.

³ Vidi dok. br. 159.

* Bosanski Brod

2) *Pokreti:*

- a) Izt. i zap. skupina nastupile su od crte Kladanj—Turalići—Vlasenica k očišćenju područja j. od ove ceste.
- b) 7. lov. puk na dosadašnjim postavima.
- c) 7. oki. lov. sklop sa dielovima u Brezi i Visokom.
- d) 1./7. izviđačkog odjela u hodu prema Hadžićima.

3) *Namjera za 19. VII.:*

Divizija će nastaviti sa skupinom Vollmer čišćenje terena z. od ceste Sokolac—Vlasenica, sa borb. skupinom Petersen s obje strane ceste Olovo—Kladanj; sa dielovima rasporedit će se nanovo, da napadne na 5. proletersku diviziju. Osiguravanje Zavidovića i Breze

4) *Vlastiti gubitci:* prilikom napadaja na cesti Sarajevo—Zenica
7 mrtvih (od njih 1 častnik), 4 ranjena, 1 nestao.

Neprijateljski gubitci: 19 mrtvih prebrojano, 1 zarobljen.

Ia.

U Sarajevu, 19.VII.1943.

Za točnost prievoda
nadsatnik Kovačić

Kovačić

(M.P.)

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 18 JULA
1943 GOD. O POKRETIMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

18.VII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1253/43

O. U. 18.7.1943

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 11937

Stiglo 18 jula 1943

god. XXI

Izveštaj o situaciji od 18. 7. 1943

- Prostor 369 div.* Neprijatelju južno od Drinjače uspjelo je da se izvuče na jugoistok i jugozapad, vjerovatno da bi dostigao prostor Višegrad—Romanija. Čišćenje prostora juž. od Drinjače od ostalih neprijateljskih dijelova otpočelo od strane dijelova 369 div. sa sjevera i SS grupe sa prostora Vlase-nice. Kod neprijatelja 38 mrtvih.
- Prostor SS div.:* Poduhvat juž. od Blagaja (jugoist. od Mostara) završen. Uništene manje nepri-jateljske grupe. Neprijateljske snage sa prostora sjeveroist. od Visokog prebacile su se na sjeverozapad². Željeznička pruga kod Kladjna ponovo prekinuta.
- Prostor 114 div :* Odbijen banditski prepad na uporište juž. od Bos. Petrovca. Jako izviđ. odjelj. od-bacilo je nazad neprijateljska osiguranja sjeverozap. od Bihaca.

Bayer
major

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

* Odnosi se na pokrete jedinica Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 166.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
18 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE'

PREDMET

Telegram

V.PTIO. 13" T 43~XXI

KOMANDA 2 ARMIJE
I OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12039
Stiglo 20 jula 1943

Od Ital. vojne misije — Zagreb

VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — Zagreb

Br. 3674 prot.

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITUA-
CIJI NA DAN 18 JULA 1943 U 9 ČASOVA

Prema vijestima neprijateljskog radija na prostoru Prnjavora navodno operiše 12 partzanska divizija. 9 km jugoistočno od Jajca partizani su zapalili putnički voz. Javljeno o mrtvim i ranjen¹m, broj neutvrđen.

Napad ustanika na putnički voz kod stanice Nemila (Zenica QO—EK). Jedan mrtav i dva ranjena. Kod Tripunovića (TI—EZ) oklopni voz napadnut je žestokom neprijateljskom vatrom. Pretrpljeni gubici: dva mrtva. 11 ranjenih, jedan top i dvije puške. Grupa od oko 2000 partizana² koja je došla sa sjeveroistoka napala je Visoko (Kladanj SN—DE) i na više mjesta oštetila željezničku prugu. Izgleda da napadačke snage pripadaju 5 diviziji (Krajiška). Nastavljena akcija čišćenja ka Vlasenici (Zvornik ZN—DT) Sjeverna grupa, pošto ie savladala slab neprijateljski otpor, doprla je do ovoga mjesta. Sukobi na prostoru sjeverno od Milića (Zvornik ZV—BT). Naneseni gubici:

\ Original, nerčgistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

³ Na ovom sektoru nalazile su se jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 113 i 166.

/

397 mrtvih, pretrpljeni: 6 mrtvih. 13 ranjenih, 3 nestala. Zaplijenjen razni materijal. Grupa ustanika koja je ušla u Podgrab (Sarajevo VM—CM) prekinula je telegrafsku vezu. Hrvatsko-njemačke trupe su izvršile akciju čišćenja u selima na prostoru 10 km jugozapadno i južno od Blagaja (Nevesinje QM—AR). Naišlo se na otpor kod Orašja (QM—AN). Ubijeno 8 ustanika i 5 zarobljeno. Orašje je kasnije bilo razoreno.

General Re

7 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zamjeniku nač. štaba
- 3 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju

BR. 209

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 19 JULA 1943 GOD.
O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI
EOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

*Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njem. trupa u
Hrvatskoj od 19. VII. 1943:*

Vrijeme: Vedro, sunčano.

Djelatnost bandi na sabotiranju žetve traje i dalje.

Područje 114 div.:

Nije bilo naročitih promjena.

Područje SS div.:

Jake neprijateljske snage na prostoru Visokog.² Pređena je r. Bosna ka jugozapadu. Prepad na transporte za snabdijevanje. 4 mrtva. 2 kamiona potpuno uništena.

Pri naknadnom čišćenju sjev. zap. od Vlasenice pronađeni bivaci izgrađeni u vidu kasarni. Između ostalog i dva engleska padobrana za spuštanje potreba za snabdijevanje kao i velike količine englesk'h omota za čokolade. Angažovane trupe nalaze se sada na maršu na nova područja za akcije, pritom su Zapadna grupa i dijelovi Istočne grupe vršili naknadno čišćenje šumskog područja jugodst. od drumu Kladanj—Olovo. 7 hrv. pješ. puk izbio na drum Vareš—Breza.

Gubici od 15.—17. VII: Sopstveni: 4 mrtva 7 ranjenih.

Neprijateljski: mrtvih izbrojano 250
po ocjeni 260; zarobljenih: 53.

Područje 369 div.:

Izvještaj divizije još nije prispjeo (smetnje na liniji). Naknadni izvještaj za 18-VII: Jaka komunistička grupa noću uoči 18.VII. zauzela Bos. Petrovo Selo¹. Hrvat, posada (60 ljudi) zasad se smatra kao nestala. Željeznički most kod Miričine dignut u vazduh uprkos 4 straže na tornjevima i neposredne zaštite od strane ljudstva za obezbjeđenje željez. kao i od strane 2 oklop, željez. voza, koji su iz opreznosti naročito određeni za zaštitu mosta jer je isti smatran ugroženim. Naređena je istraga. Oправка moguća vjerovatno u kratkom roku.

Područje 373 div.:

Situacija kod Prnjavora bez promjene. Noću uoči 18.VII. poslije borbe od tri i po časa odbijen jači neprijat. napad na Ključ⁴ 20 sopstvenih mrtvih, među njima 2 Nijemca; 36 Hrvata ranjeno, 53 Hrvata nestalo. Kod neprijatelja izbrojano 20 mrtvih. Stvarni gubici su znatno veći.

Jaka neprijateljska grupa koja je prešla preko Save otšla je sa šumskog područja sjev. od Dubice dalje ka zapadu. Pruga Sunja—Kostajnica privremeno prekinuta. Jajce—D. Vakuf ponovo saobraća. Po-tjerna odjeljenja na pravcu ka Rastovu (20 km juž. od Travnika) zaplijenila arhivski materijal.

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

Njemački opunomoć. general u
Hrvatskoj
Ia, pov. A br. 1582/43
Zagreb, 20 jul 1943

DNEVNI IZVJEŠTAJ SS DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“ OD 19
JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

Prievod².

DNEVNO IZVJEŠĆE SS DRAG. DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“
od 19 srpnja 1943

1) J. crte Kladanj—Vlasenica—Milići ustanovljeno je, da je neprijatelj³ još sa dielovima u Slemenska Pl., 15 km j. j. i. Kladanj.

Drapnici posjednuti od neprijatelja. Po izjavama prebjeglica radi se o dvije brigade. U zadnjim noćima obskrba ovih banditskih skupina po nepoznatim zrakoplovima. Pronađene su 2 obskrbne bombe sa razornim tvorivom. Kod istočne skupine nije bilo dodoca sa neprijateljem. Kiseljak, 10 km z.j.z. Visoko, posjednut od neprijatelja,⁴ po 1. topn. odjelu 7 u borbi zauzet. Banditska skupina razpršena.

Razviđanjem je ustanovljeno, da su delovft 5 proleterske divizije⁵ prešli u ranim jutarnjim satima 19.VII. cestu Kiseljak—Sarajevo i produžili u j. smjeru.

2) *Dostigli su:*

Borbena skupina Bachmann. Područje Zljebovi—Košutica—Sokolac.

Borbena skupina Woilmer: Područje u i oko Vlasenice.

Borbena skupina Wolf: Premještena u Sarajevo.

Borbena skupina Petersen: Područje [s.] Slivne, 8 km j. i. Kladanj—Olovo—Tisovo Brdo, 9 km i. Olovo.

7. p.p.: U dosadašnjim postavama.

1. (topn. odj. 7,2) obk. sat, stož.—lov. sat (kot.) u nastupu u osig. odsjeku uzduž želj. pruge Sarajevo—Bradina.

XXII. i XXIV. ust. bojne u hodu iz Sokolca za Han Pijesak i Vlasenicu.

Za točnost prievoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

(M.P.)

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1-19, k. 26.

⁵ Prevod je izvršen u ustaško-domobranskoj komandi.

* Odnosi se na jedinice Prve proleterske, Sedme i Šesnaeste NOU divizije, koje su dejstvovale na ovom području. Vidi dok. br. 66, 97 i 109

⁴ Vidi dok. br. 166.

¹ Isto

OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKOG CENTRA ZA PRIKUPLJANJE VIJESTI U TREBINJU OD 19 JULA 1943 GOD. O BORBI U S. ORAH I PRIPREMAMA JEDINICA NOV ZA NAPAD NA HUM¹

Primljeni fonogram

19 jul 1943 — XXI

Od Centra za prikupljanje vijesti — Trebinje
Komandi Šestog armijskog korpusa

135. Danas oko 15 časova grupe partizana su napale selo Orah (SN—FT) gdje se vrši prilično jako koncentrisanje četnika (oko 150 naoružanih). U Orahu se privremeno nalaze četnički komandant kap. Vidačić — poruč. Milojević — poruč. Ritdesić. U toj borbi koja je trajala oko 3 časa četnici su imali 3 poginula i 4 ranjena. Prije dva dana Šegrt je sakupio u Glavinići (zona Šuma) partizanske vođe Slobodana Šakotu i Božovića² radi proučavanja plana za napad na Hum. Tridesetak partizana iz Ljubomira prebacilo se juče u zonu Šuma. Pukovnik Scotti je otišao noćas u 19 časova sa pratnjom u zonu Orah da bi sproveo istragu povodom borbe koja se tamo vodila.

Poručnik De Nardi 22001907

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 20 JULA 1943 GOD.
O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

*Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njemač. trupa
u Hrvatskoj od 20. VII. 1943*

Vrijeme: Vedro i toplo.
Opšta situacija bez promjene.

Područje 114 div.:
Bez naročitih događaja.
Izviđanje kao i dosad.

Područje SS div.:
Jači neprijatelj sa prostora Visokog prešao drum Kiseljak—Sarajevo na jug.²
Jedan eskadron izviđačkog divizionara, druga četa pion. batalj. i divizionarska štabna lov. četa upotrebljeni su za obezbjeđenje pruge Ivan Sedlo — Sarajevo. Naređeno je pojačanje obezbjeđenja Mosta na Limu. Na prostoru Drapnići—Rubinići (16 j.—jugoist. od* Kladnja) još uvijek jače neprijateljske snage.³
Istočna grupa naknadno očistila prostor zap. od drumu Vlasenica—Sokolac bez dodira sa neprijateljem. Dostignuti prostori: Zapadna grupa (2 batalj. I puka i 2 bataljon 2 puka):
Olovo—Slivne (8 km. j.—jugoist. od Kladnja). Istočna grupa (1 i 3 bataljon 1 puka): Sokolac—Zljevovi (12 km sjev. ist. od Sokoca).

•369 div.:
Ist. grupa (pion. bataljon, 3 bataljon 369 puka, 370 puk (bez Prvog bataljona): U gonjenju neprijatelja preko rijeke Jadrana na jugoist. izbila na liniju Srebrenica—Bratunac. Samo slabe neprijat. zaštitnice. Neprijatelj imao 4 mrtva. Jače neprijateljske snage

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1-11, k. 26.

² Vidi dok. br. 113.

^a Vidi dok. br. 96 i 215.

12 km j.—jugozap. od Bos. Petrovog Sela bez promjene.

373 div.:

Jače neprijat. snage na prostoru Prnjavora bez promjene⁴. Dalji priliv komunista preko Save na području zap. od Kostajnice. Banda (60) 13 km jugozap. od Bos. Novog gađala putnički voz. Izvršen prepad na kamion. 6 mrtvih, 3 ranjena Hrvata (vidi napomenu). Sopstveni gubici: 4 mrtva, 7 ranjenih, 3 nestala. Neprijateljski: izbrojano 15 mrtvih, pretpostavlja se da su gubici mnogo veći. Javljeno o jakim neprijateljskim snagama u predjelu Rastova (20 km juž. od Travnika).

Sjeverno od Save:

Lokalna djelatnost bandi. Komunisti zapalili opštinski ured 7 km zap.—jugozap. od Sida.

Promjene u dislokaciji: Veći dio 1 baterije 661 art. puka sa štabom istog puka u Bihać (definitivno). Dijelovi 114 izviđ. bataljona u Cazin. XXII ustaški bataljon u Han Pijesak. XXIV ustaški bataljon maršuje za Vlasenicu (definitivno dislociran).

1 vod 373 p.t. bataljona za pojačanje 373 pion. bataljona u Vlasenicu. 369 p.t. bataljon na jugoistoč. dio Majevice. 100 izviđački bataljon u Vrpolje. 100 p.t. bataljon u Đakovo. Borbena grupa 54'puka u prebacivanju vozom od Našica u svoje ranije sjedište—Đakovo⁵

Napomena:

Dijelovi 373 izviđ. bataljona koji su angažovani na izgradnji druma 10 km zap.—sjev.zap. od Sanskog Mosta vodili su borbu sa jačim neprijateljskim snagama⁶. Hitno prebačena pojačanja, potpomognuta borbenim avionima, odbacila su neprijatelja na jug.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
la, pov. A br. 1612/43
Zagreb, 21 jul 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

⁴ Vidi dok. br. 159 i 205.

⁵ U originalu je riječ „Đakovo” dopisana crvenom olovkom.

⁶ Odnosi se na dijelove Četvrte NOU divizije koja je djelovala na pomenutom području. Vidi dok. br. 112

DNEVNI IZVJEŠTAJ SS DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“ OD 20
JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

P r i e v o d .

DNEVNO IZVJEŠĆE SS-DRAG. DIVIZIJE „PRINZ EUGEN“,
na dan 20.VII.1943.

- 1) Borbena grupa Petersen sukobila se kod [s.] Drapnići sa jačim neprijateljskim snagama i razpršila iste. U noći 19./20.VII. viši banditski stožer otišao je iz Bijele Vode, 6 km j.j.i. Čude, prema istoku. Na putu za Bijele Vode uhvaćeni su od četnika teklići i uništeni. Banditsko vodstvo imade namjeru, da 5. proletersku diviziju, koja se nalazi z. od Bosne, sjedini sa neprijateljskim snagama, koje se nalaze z. od Drine.² Ova zadaća povjerena je jednoj skupini od 15 vođa.

Južno Han Ploča u dolini Lepenice, 10 km j.i. Kiseljak, dovedeni su dielovi 7. oki. lov. sati po jednoj agentici u klopku te su uništeni. Dolina Lepenice i visovi sa obe strane j. Han Ploča bombardirani zrakoplovima. Inače bez dodira sa neprijateljem.

- 2.) *Dostigli su:*

Poj. III/1 u dosadašnjem području,

Poj. I./1 teretnim samovozima z. Sarajevo prikupljena,

pojač. 2./1 premještena u Kiseljak. 1 pojačan vod 6./1 osigurava Most-na Limu.

Borbena skupina Petersen: Područje Olovske Luke—Križevci³—Moguše—Olovo.

7. lov. puk.: u dosadašnjim postavima.

Mot. dielovi osiguravaju želj. prugu Sarajevo—Bradina.

XXIV. ust. bojna: u Han-Pijesak.

XXII. ust. bojna: Vlasenica

- 3) Divizija čisti sa borbenom skupinom Petersen predjel sa obe strane ceste Olovo, Vareš i Zvijezda planina sa jakim razviđanjem na Cunište, osigurava sa pojač. III/1 područje Zljevovi—Košutica, sa pojač. sati 2./1 Kiseljak i osigurava željezničku prugu Sarajevo—Bradina kao do sada.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1-35, k. 26.

² Vidi dok. br. 113.

³ Križevići

- 4) *Vlastiti gubitci:*
mrtvi: 47 (od toga 3 častnika)
ranjeni: 5 (od toga 1 teško (častnik))
Nestali: 1 (častnik)
Neprijateljski gubitci:
mrtvi: 43 prebrajano.
(M.P.)
- Za točnost prievoda:
nadsatnik Gayer
Gayer

BR. 214

DNEVNI IZVJEŠTAJ 373 PJEŠADISKE DIVIZIJE OD 20
JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV
NA TERITORIJI ZAPADNE I CENTRALNE BOSNE¹

P r i e v o d.

DNEVNO IZVJEŠĆE 373. (Hrv.) PJEŠ. DIVIZIJE
od 20.VII.1943.

- 1.) a) Odlazak hrv. polj. bojne iz Klačnice,
b) 1. oki. lov. odj. 373 radi pojačanja obk. bojne 373 stigao u Klačnicu.
- 2.) *Područje Dubica:* Dijelovi div. povoza, vet. st. i 373 i 114. 1. sati oki. lov. odj. 114 ograničili su se na osiguranje željezničke pruge. Pučanstvo javlja daljnji priliv partizana² sa sj. od Save (Moslav Roka³—područje) u područje z. Kostajnice. Vlastiti gubitci u borbi sj. Sas⁴ od 17.VII.: 22 mrtva, 48 nestala (prema dosadašnjim iskustvima mogu se još djelomično vratiti), 13 ranjenih. Prema izjavama ljudi, koji su se vratili iz robstva, mogu se neprijateljski gubitci procijeniti na: 30 mrtva, 80 ranjenih.
- 3.) Područje Bos. Novi: Pucano je na jutarnji vlak Bos. Novi—Bos. Krupa u blizini Blatne (13 km j.z. Bos. Novi). Od prilike u isto vrijeme napadnut je na cesti 1 km pred Blatna

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1-29, k. 26.

² Vjerovatno se odnosi na Kozarski NOP odred, koji je djelovao na ovom terenu. Vidi dok. br. 85.

* Odnosi se na Moslavačku Planinu, odnosno Moslavačko Gorje.

⁴ Sas

hrv. teretni samovoz. Odmah je iz Bos. Novog upućeno razvidanje, koje je stiglo na mjesto napadaja bez dodira sa neprijateljem i našlo 6 mrtvih i 1 teško ranjenog. Jedan njemački poručnik i 8 domobrana probili su se lahko ranjeni do Blatne. Nestali su 1 hrv. nadporučnik i 1 domobran. Napadnuti ne pripadaju diviziji. Jačina partizana oko 60 ljudi sa 3 strojopuške.

- 4) *Područje Sanski Most*: Radovi na izgradnji ceste po A.R. 373 a osigurani 1 vodom top. odj. 373 na cesti Sanski Most—Fajtovci ometani su i napadnuti u ranim jutarnjim satima 3 km i. Potk'sak (10.5 km z.s.z. Sanski Most) od jakih bandi⁵ iz 3 smjera. Premda žestoko napucani uspjelo je većem dielu, da se povuče prema istoku. Odmah je upućeno pojačanje i borbeno zrakoplovstvo i uspjelo je, da se neprijatelj, koji je upotrebio više bacača mina, potisne prema jugu. Vlastiti gubitci: 1 dočastnik, 3 momka mrtvi, 3 nestali. 7 ranjeni. Neprijateljski gubitci: Najmanje 15 mrtvih, a može se sa sigurnošću računati (tragovi krvi) da su neprijateljski gubitci od našeg teškog oružja i zrakoplovstva daleko veći. »

Divizija predpostavlja, da se radi o neprijateljskim snagama, koje su izvršile napad na Ključ. Jedna mala banda (vjerovatno osig. boka) razpršena je kod Dedovca⁶ (3 km z.j.z. Sanski Most).

- 5) *Područje Travnik*: Prema izvješću oružništva prispjela je u Rastovo (20 km j. Travnik) jedna partizanska skupina od oko 2000 ljudi⁷ iz predjela Kiseljaka a koja namjerava preko Komara (6 km j.z. Turbe) produžiti hod u smjeru s.Z. Izvješće može odgovoriti istini (vidi dnevno izvješće SS-divizije od 19.VII.43.).⁸
- 6) *Područje Kotor Varoš*: Četnici su i dalje u borbi sa partizanima u predjelu 7 km j. z. Kotor Varoši.
- 7) *Namjera*:
- a) Razvidanje Sanski Most—Ključ.
 - b) Razvidanje u području Kotor-Varoš.
 - c) Zatvaranje Varoši između Kladići—Nazboj.⁹
 - d) Osiguranje želj. pruge Dubica—Saš.

⁵ Vidi dok. br. 124.

⁶ Djedovača

⁷ Vidi dok. br. 166.

⁸ Redakcija ne raspolaze pomenutim izvještajem.

* Nejasno. U njemačkim i italijanskim dokumentima geografski nazivi su često pogrešno uneseni. Vjerovatno se ovde misli na zatvaranje Vrbasa između Klačnice i Razboja.

Opazka uz t. 2) i 4):

Jasno se vidi pokret prikupljanja u područje zapadno
Kostajnica—Bos. Novi. Pravi cilj ne može se još prepoznati.

373. (hrv.) pješ. div. Ia.

Za točnost prievoda:

nadsatnik Gayer

Gayer

(M.P.)

BR. 215

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJE-
MAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 21 JULA 1943 GOD.
O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI
BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVO ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

*Izvod iz dnev. izvještaja Komandanta njemačkih trupa
u Hrvatskoj od 21. VII. 1943:*

Vrijeme: Vedro i toplo.

Djelatnost bandi traje i dalje. Pruga Sarajevo—
Brod ponovo saobraća.

Područje 114 div.:

Jače neprijateljske grupe na prostoru 20 km sjev.
zap. i 18 jugozap. od Glamoča². Na drumu juž. od
Bos. Novog izvršen prepad na kolonu za dotur. 3 ra-
njena, 2 nestala, 1 kamion spaljen.

Područje SS div.:

Ojačani 2 bataljon 1 puka prebačen u Kiseljak, 1 ba-
taljon 1 puka prikupljen na prostoru zap. od Sara-
jeva. Zapadna grupa razbila jačeg neprijatelja kod
Drapn'ča (vidi dnev. izvještaj od 20.VII).

Dijelovi p.t. bataljona juž. od Han Ploče u dolini Le-
penice (21 km zap. od Sarajeva) napadnuti su iz za-
sjede. 47 mrtvih, od toga 3 starješine, 5 ranjenih»

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u ar-
hivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1-8, k. 26.

² Vjerovatno se odnosi na jedinice Desete NOU divizije.

1 nestao (starješina). Kod neprijatelja izbrojana 43 mrtva. Vazduhoplovstvo odmah bombardovalo Lepeničku dolinu i obostrane visove. Mjere odmazde izvršice se 21.VII. rano ujutro.

Izveštaj o gubicima i plijenu u Istočnoj Bosni od 1—18. VII.
Sopstveni gubici: mrtvih 39, ranjenih 116, nestalih 9.
Neprijateljski gubici: Mrtvih: izbrojano 953, po procjeni 705.

Zaplijenjeno: 2 laka mitraljeza, 69 pušaka, municija, ručne bombe, 1 maš. pištolj.

Područje 369 div.:

» Noću uoči 20.VII. odbijena dva napada na Maglaj. 369 puk., bez Trećeg bataljona, pročešljava Ozren, u nastupanju ka sjev. zap. stigao na prostor Orahovice (22 km zap.—jugozap. od Tuzle). Neprijatelj izmiče na sjev. zap. Izviđački bataljon na 4 km jugozap. od Bos. Petrova Sela razbio 1 bandu. Kod neprijat. izbrojano 13 mrtvih među njima 1 starješina. Sopstveni gubici: 1 mrtav, 8 ranjenih.

izveštaj o gubicima i plijenu u Istočnoj Bosni od 1.—20. VII:
Sopstveni: 45 mrtvih, 128 ranjenih, 10 nestalih.

Neprijateljski gubici: mrtvih: izbrojano 861, po procjeni 170 i 4 pobjegla.

Ukupni gubici: Istočna Bosna: ,

Sopstveni: 74 mrtva, 244 ranjena, 19 nestalih.

Neprijateljski: Mrtvih: izbrojano 1794, po procjeni još 800.

Područje 373 div.:

Neprijateljska grupa na prostorni sjev. zap. od Kostajnice ponovo pojačana. Odbijen prepad na Dvor (2 km sjev. od Bos. Novog). Slabije bande primijecene su na Kozari.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
Ia. pov. A br. 1648/43
Zagreb, 22 jul 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 21 JULA
1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV U BOSNI¹

21.VII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.

O. U. 21.7.43

Pov. del. br. 1278/43

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju

S j e d i š t e

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12162

Stiglo 21 jula 1943

god. XXI

Izveštaj o situaciji od 27. 7. 1943

Div. „Venezia“ i „Taurinense“: U nastupu na prostor Prijepolje—Nova Varoš radi zajedničkog poduhvata sa 118 lov. div.

Hrvatska: Vrijeme vedro. Nprestana lokal, djelatnost bandi.
Prostor 114 lov. div.: Nikakvih posebnih događaja.

Prostor SS div.: Jače neprijateljske snage na prostoru Visokog prešle put Sarajevo—Kiseljak (30 km zapadno, sjeverozap. od Sarajeva) prema jugu.² Osiguranje na željezničkoj pruzi Sarajevo—Ivan Sedlo (20 jugozap. od Sarajeva) pojačano. Na prostoru 16 jugo—jugoist. od Kladnja još uvijek jače neprijateljske snage.

Prostor 369 div.: Jače neprijateljske snage 12 km jugo—jugozap. od Bos. Petrovog Sela bez promjene.

Prostor 373 div.: Jače neprijateljske snage na prostoru Prnjavora i juž. od Travnika. Zapadno—sjeverozap. od Sanskog Mosta dijelovi 373 izviđ. bat. napadnuti od jačih komun. snaga. Napad

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J, fasc. 7.

- Vidi dok. br. 128.

odbijen privođenjem pojačanja i podrškom vazduhoplovstva. Sopstveni gubici: 4 mrtva, 7 ranjenih, 3 nestala, izbrojano 15 neprijatelja mrtvih.

Albanija—Crna Gora: Naknadni izvještaj od 12. do 17. 7.: Živa lokal, djelatnost bandi u južnoj Albaniji. Pri čišćenju na prostoru Tepelene i jugozap. od Elbasana neprijatelj je imao 775 gubitaka. Na južnoj obali Crne Gore div. Emilia u preformiranju radi odbrane obale. Pri čišćenju prostora zap. od Nikšića od strane div. „Ferrara" (Dnevni izvještaj od 9.7.) odbačena banda. 10 zarobljenih, zaplijenjena 1 intendantska komora. Uspješna borbena izviđačka djelatnost na prostoru jugozap. od Berana, Durmitora i Pljevalja. 12 komun. zarobljeno, 650 uhapšenika. zaplijenjena 2 mitr.

Bayer.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
21 JULA 1943 GOD. O POKRETIMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

FREDMET

Telegram

V. P. 10, 22/7/1943-XXI čas 2,30

Iz Ital. vojne misije — Zagreb

VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE—Zagreb

Br. 3708 prot.

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITU-
ACIJI NA DAN 21 JULA 1943 XXI U 9 ČASOVA

Odbijen jak napad ustanika na Ključ² (Prijedor VQ—FI).
Pretrpljeni gubici: 20 mrtvih, 36 ranjenih i 55 nestalih; nane-
seni: 20 mrtvih.

Javljeno o koncentraciji oko 4000 partizana na prostoru
Dervente³ (Prnjavor).

Napad ustanika na Maglaj (Derventa SI—FL) odbijen bez
gubitaka.⁴

Uspostavljen željeznički saobraćaj na pruzi Bijeljina—Bos.
Rača—Šabac (IH—CQ), koja je ranije bila prekinuta.

Javljeno o prebacivanju dijelova 5 partizanske divizije iz
prostora južno od Visokog prema Kiseljaku (Konjic RQ—CZ),
Fojnica (QO—CZ), Kreševo (RO—CQ1).

Napad ustanika kod Han Ploče (SL—CS) na njemačku
autokolcnu. 8 Nijemaca mrtvih, 4 ranjena, 2 automobila zapa-
ljena. Neznatna oštećenja na željezničkoj pruzi kod Dobrinja
(Zenica SI—DL).

Dijelovi njemačke SS divizije nastavljaju čišćenje na pro-
storu Vlasenica (Zvornik ZN—DT), Sokolac (Sarajevo US—CU),
Kladanj—Olovo (Kladanj UQ—DP).

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku,
nalazi se u arhivi Voinoistoriskog instituta.

² Vidi dok. br. 107, 154, 162 i 209.

³ Odnosi se na Petu i Dvanaestu brigadu Dvanaeste NOU divi-
vizije.

⁴ Napad na Maglaj vršile su jedinice Druge proleterske divizije.
Vidi dok. br. 136 i 137.

Pretrpljeni gubici od 15 do 17 tekućeg: 4 mrtva, 7 ranjenih; naneseni: 250 mrtvih i 53 zarobljena.

Manji napad ustanika na Praču (Sarajevo VO—CQ) odbijen bez gubitaka.

General Re

Kopije:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zamjeniku nač. štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 218

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 22 JULA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE —
OPERATIVNO ODJELJENJE

Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj od 22. VII. 1943:

Vrijeme: Malo oblačno i toplo.

Djelatnost bandi traje i dalje.

Područje 114 div.:

Potjerni odred čistio prostor 14 km j.—jugozap. od Bos. Petrovca od bande srednje jačine.

Područje SS div.:

Pri pretresanju Lepeničke doline (dnevni izvještaj od 21-VII)² slab dodir sa neprijateljem.

Gubici od 18—20. VII: Sopstveni: 54 mrtva (4 starješine), 9 ranjenih.

Neprijateljski: izbrojano 64 mrtva.

Ojačani 2 bataljon 2 puka pri pročešljanju ka zapadu stigao na prostor Očevlje—Vareš. Izviđanje

sa prostora sjev. ist. od Sokoca (3 bataljon 1 puka
ka ist. i sjev. zap.

Područje 369 div.:

Neprijatelj na Ozren Pl. pred 369 pukom (bez 3
bataljona) oступio dalje ka zapadu i na prostoru
13 km ist. od Maglaja primio borbu³. Bliži izvještaji
nedostaju. Neprijateljski dijelovi sa prostora jugozap.
od Gračanice prebacili se preko druma Tuzla—Doboj
na sjever.

Područje 373 div.:

Jak neprijatelj na prostoru Prnjavora i sjev. zap. od
Kostajnc'e — bez promjene. Odbijen napad (40) na
mostovnu zaštitu, 6 km jugozap. od Bos. Gradiške.
Na području Kozare lokalna djelatnost bandi traje
i dalje. Jaki izviđački dijelovi južno od Sanskog
Mosta odbacili manje bande na jug.

Za tačnost prepisa
potpis nećitak
major

Njemački cpunomoč. general u Hrvatskoj
Ia, pov. A br. 1684/43
Zagreb, 23 jul 1943

BR. 219

IZVJEŠTAJ CENTRA ZA PRIKUPLJANJE VIJESTI U TRE-
BINJU OD 22 JULA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI
JUŽNE HERCEGOVINE¹

V. P. 39, 22.VII.1943, čas. 19.30

CENTAR ZA PRIKUPLJANJE VIJESTI U TREBINJU
JAVLJA:

Prema vijestima iz srpskog izvora Prva dalmatinska bri-
gada² se nalazi u zoni Šćenica (RN—GK) pod komandom Petra
Božovića³ i političkog komesara Slobodana Šakote.

³ Odnosi se na jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 93
i 168.

¹ Kopija originala, neregistrovana, pisana na mašini, na italijan-
skom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

³ Podatak nije tačan. Odnosi se na Treći bataljon Prve dalma-
tinske NOU brigade.

¹ Vojo Popović

Ova se brigada proteže po cijeloj zoni Bobani. držeći Gorogaše (RM), G. Rapti (GK—RQ) i druga obližnja sela.

Druga dalmatinska brigada⁴ se nalazi u Bančiću (RK—GZ) pod komandom kapetana Rade Hamovića⁵ i političkog komesara Kapora⁶, studenta iz Treblnja, koji je takođe učestvovao u Spanskom ratu. Drugoj brigadi pripada i Vojo Osmokrović iz Trebinja, čovjek od uticaja i vrlo opasan.

Dana 15.7 u zoni Ljubinje—StoLac četnici iz Janičića ubili su komunističkog agitatora Kapetanović Osmana, poznatog intelektualca. Njegova se porodica nalazi u Gorici (FV—TP), u blizini Trebinja.

Partizani koji su bili u zoni Orah premjestili su se u zonu između sela Mijonići (SR—FV) i Petrovići (SP—FX).

Četnici će krenuti večeras u tu zonu.

Vidačić smatra da se Šegrt povukao u zonu Bobani.

Kapetan Kureš misli da se Šegrt prebacio u zonu Davidovići (TI—AD). Ova posljednja pretpostavka možda proizilazi iz činjenice, i služi kao izgovor, što se 150—200 četnika pod komandom Babić Špira prikupljaju u blizini spomenute zone.

Četnici vrše aktivnu propagandu kojom žele da se pretstave kako vode defanzivnu a ne ofanzivnu borbu protiv partizana, koji bi, po njihovim riječima, uništili njihovu imovinu. Ovo govore zato da bi u našim očima izgledalo da su prinuđeni na borbu, što je u skladu sa Proglasom od 1 juna.

Poručnik De Nardi

¹ Odnosi se na Desetu hercegovačku NOU brigadu.

* Načelnik Štaba Desete hercegovačke NOU brigade.

" Cedo Kapor, politički komesar Desete hercegovačke NOU brigade

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 23 JULA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE —
OPERATIVNO ODJELJENJE

Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj od 23. VII. 1943

Vrijeme: Oblačno, djelimično kiša.
Djelatnost bandi traje i dalje.

Područje 114 div.: Bez naročitih događaja.

SS div.:

Noću uoči 22.VII. banda srednje jačine sjev. ist. od Sokoca prebacila se preko drumu Sokolac—Vlasenica na zapad, tučena je uspješnom artiljeriskom vatrom. Kod neprijatelja izbrojano 22 mrtva. Vazduhoplovstvo tuklo jače neprijateljske snage na šumskom području zapadno od Kiseljaka.

Područje 369 div.:

369 puk, bez Trećeg bataljona, noću uoči 22.VII. istočno od Maglaja odbio, dijelom u bliskoj borbi. 6 noćnih napada jakih neprijateljskih snaga.² Izviđački bataljon, u cilju rasterećenja, 22.VII prodro iz Maglaja na istok. Dosad kod neprijatelja izbrojano 142 mrtva. Zaplijenjeno: 2 mitraljeza. 9 pušaka. Tačan izvještaj o sopstvenim gubicima još nedostaje. Komandant 1 bataljona 369 puka poginuo. Komandant 2 bataljona 369 puka ranjen od eksplozirane teške bombe koja je bačena iz aviona.

Područje 373 div.:

Noću uoči 22.VII. odbijeno više slabijih neprijateljskih napada na Dubicu. Kod Prijedora uhapšeno 10

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1-5. k. 26.

² Pomenute napade su vršile jedinice Druge proleterske divizije, koje su se u to vrijeme nalazile na toj prostoriji Vidi dok. br. 136.

sumnjivih lica. 6 km sjev. zap. od Kotor Varoši odbijena banda male jačine i nanijeti joj gubici.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
la, pov. A br. 1731/43
Zagreb, 24 jul 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

BR. 221

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
23 JULA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Predmet:
Telegram

V.P.10, 24 jul 1943-XXI čas. 2,30

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12301
Stiglo 24-7-1943 XXI

OD ITAL. VOJNE MISIJE
VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — ZAGREB

Br. 3470 prot.

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O
SITUACIJI NA DAN 23/7/1943 XXI U 9 ČASOVA

Južno od Bos. Novog (Kostajnica TP—AD) ustanici su napali kolonu za snabdijevanje. Pretrpljeni gubici: 3 ranjena i 2 nestala. Jedan kamion zapaljen.

Odbijen napad ustanika na Dvor (TP—AF).

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Koncentracije znatnih partizanskih snaga na prostoru 20 Km sjeverozapadno i 18 jugozapadno od Glamoča² (Jajce VU—DL).

Partizani su zauzeli Ljeskove Vode (Derventa QO—FX) i Jelansku (QM—GK)..

Rastjerana grupa partizana 4 km jugozapadno od Bos. Petrova Sela (Tuzla TN—PF). Ubijeno 13 partizana. Pretrpljeni gubici: 1 mrtav i 8 ranjenih.

Ustanici neznatno oštetili željezničku prugu između stanica Gora (Zenica SI—DN) i Modrinje (RM—DR).

Njemačke trupe ponovo zauzele Kiseljak (Koniic RQ—**CZ**)

Fojnica (QO—CZ) i Kreševo (RO—CQ) još uvijek u rukama ustanika.

Javljeno o partizanskoj brigadi na prostoru Ravansko (Zbornik VU—DP).

Rastjerana jaka grupa partizana kod Drapnića (Kladanj VM—DN).

Ukupni gubici u borbama u Istočnoj Bosni od 1 do 20 tekućeg: pretrpljeni: 74 mrtva. 204 ranjena, 19 nestalih: naneseni: izbrojano 1794 mrtva.

6 kopija

"

General Re

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba *
- 1 Zamjeniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju

¹ Vjerovatno se odnosi na dijelove Desete NOU divizije.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 24 JULA 1943 GOD.
O POKRETIMA I AKCIJAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — OPERATIVNO
ODJELJENJE

*Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njemačkih trupa
u Hrvatskoj od 24. VII. 1943:*

Vrijeme: Oblačno, postepeno razvedranje. ,

114 div.:

Još nema izvještaja.

SS div.:

Neprijatelj (5 div.)² posjeo i drži prostor Fojnica—Dusina—Kreševo—Han Ploča i pruža uporan otpor. Jaka grupa bandi u nastupanju sa prostora juž. od Prače na zapad ka Trnovu (22 km juž. od Sarajeva). Mala grupa bandi ugrozila drum Sarajevo—Zenica—Zavidovići. Pri prepadu na kolonu kamiona: 2 mrtva, 2 ranjena.

Sopstveni gubici: 2 mrtva, 30 ranjenih, 2 nestala.

Neprijateljski gubici: izbrojano 38 mrtvih.

369 div.:

Sjeverno od Bijeljine neprijatelj se navodno sakuplja u cilju prelaza preko Save.

Neprijateljska grupa 12 km sjev.ist. od Maglaja navodno otišla ka sjev. istoku (izjava stanovnika). Dijelovi 12 div. ugrozili Teslić sa sjevera, zapada i juga.³

Sopstveni gubici: 369 puk od 19—23. VII: 12 mrtvih (1 oficir), 46 ranjenih (1 oficir).

373 div.:

Banda srednje jačine izvršila prepad na njemačku koloniju Windhorst⁴ (10 km juž. od Bos. Gradiške).

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1-17, k. 26.

² Vidi dok. br. 113.

³ Vidi dok. br. 159 i 160.

⁴ Odnosi se na s. Nova Topola, u kome su Nijemci za vrijeme rata osnovali svoju koloniju.

Više kuća spaljeno. Prepad na Musi. Ljubiju (10 km jugozap. od Prijedora). Napad na telef. liniju jugo-ist. od Sanskog Mosta.

• ^ •
Za tačnost prepisa Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
potpis nećitak Ia, pov. A br. 1760/43
major Zagreb, 24 jul 1943

BR. 223

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG GENERALNOG KONZULATA
U SARAJEVU OD 25 JULA 1943 GOD. O JAČINI I STANJU
ČETNIČKIH JEDINICA NA TERITORIJI BOSNE I
HERCEGOVINE»

25. srpnja 1943.—

IZVIEŠCE

\kcija i namjera četnika:

Postoji još dosta kompaktnih odreda četničkih na teritoriju Bosne i Hercegovine. U zoni Derventa—Prnjavor—Teslić—Tešanj, 800—1000 ljudi tkzv. „Slobodna Jugoslavija”. U zoni Tuzla—Doboj oko 300—400 • ljudi poznate formacije Varcar—/akuf u službi Hrvatsko-Njemačkoj. U Zoni Ozren planina—iemizovac oko 500 ljudi tkzv. „Ozrenski odredi”, u službi •fiemaca. U Zoni Semizovac—Rajlovac oko 200 ljudi u službi Jiemaca. U Zoni Vareš—Olovo oko 150 ljudi u službi Niemaca J Zoni Pale—Trnovo—Kalinovik—Foča oko 800 ljudi koji bi ačinjavali jedan kadar za organizaciju četnika po tipu SS. I Zoni Prozor—Bradina—Konjic oko 100 ljudi u službi za aštitu pruge.

Kao što se jasno vidi iz približnog broja, četnici na ter-rijju kojega kontrolišu Niemci nisu beznačajni. Oni nisu odpuno razoružani već pružaju Niemcima osiguranje za te rajeve.

: Prepis originala, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistori-:og instituta pod reg. br. 5/3-13, k. 157.

Zupna redarstvena oblast u Sarajevu svojim dopisom od 28 sep-embra 1943 god. uputila je Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigur-ist u Zagreb nekoliko ovakvih izvještaja, bez pečata i potpisa, koji tiću od italijanskog Generalnog konzulata u Sarajevu. Vidi dok. br 3-1, k. 157 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Četnici koji su se nalazili sjeverno od Prače—Rogatica—Goražde dužinom granice Drine između Srbije i Bosne, razoružani su kao i svi oni koji su se nalazili u zoni, koju su kontrolisale naše trupe. Izuzev grupu iz Crnoga Vrha svi ostali su u službi Niemaca. Niemci nastoje da pridobiju četnike da se koncentrišu u jednoj izabranoj Zoni, prema mnogim glasovima u okolici Foče, radi njihove podpune reorganizacije. I ako su glavne vođe četnika pobjegli ili su uhapšeni od Niemaca ili po nama internirani, to ne znači da ima manjih vođa, koji se boje partizana, jer su protiv njih vodili rat bez pardona. Po neki četnički odred ostavši bez svoga vođe, a nalazeći se pred nadmoćnim snagama neprijatelja i neprestano pod prijetnjom da ga Hrvati ih Niemci razoružaju pristao je na suradnju s partizanima. Ali ovo su rietki slučajevi i skoro izuzetni. Četnik kao borac ne može da primi ideju saradnje sa partizanima zbog velike mržnje koju gaji prema partizanima.

Niemci to dobro znaju i nastoje da svojoj sferi uticaja slože sve četnike. Ne može se predviđati konačni ishod te Njemačke politike koja je diktrana prilikama a možda i oportunitetom, ali je jedno sigurno tj. da je inicijativa u tom pravcu koja je bila u našim rukama sada podpuno prešla u Njemačke ruke.

Kao što je prije kazano u nekim Zonama Hercegovine Niemci su poslušali molbe pravoslavnog stanovništva i samo zato da bi održali simpatije četnika, udaljili su odrede svoje milicije, t.j. milicije SS. muslimanske vjere.

Pred pogibiju da ne bude uništena od partizana koji su svaki dan brojniji i moćniji većina četnika izgleda poslušaće laskave njemačke ponude te će tako još jednom Niemci napraviti korak napred u njihovoj politici, za četničko i političko ujedinjenje stanovništva Bosne i Hercegovine, koje toliko interesira njihov program proširenja prema Jadranskom Moru. Nama bar za sada ne ostaje nego žalosna konstatacija da je inicijativa koju smo jednom čvrsto u ruci držali sada podpuno prešla u Njemačke ruke.

Iz ovoga fakta ne može se ništa drugo nego uvjeriti se još jednom da u pogledu ponašanja prema stanovništvu južnoga Balkana na našoj strani nije bilo nikakove precizne političke direktive niti odlučne volje da se brane naši sadašnji, a još više budući životni interesi. Jasno je da našim manjim zapovednicima nisu upućivane određene instrukcije u tom pogledu, iz toga je proistekao politički kaos koji se je okrenuo samo na našu štetu. Viditi će se kakovu će reakciju od strane Londona izazvati ovo novo njemačko-četničko zblizenje u ovom dijelu Balkana. Kakovo bi moglo biti naše držanje u zauzeću ovakovog položaja od strane Niemaca koji nama oduzimlje i u budućnosti svaku inicijativu u tom pogledu?

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG GENERALNOG KONZULATA
U SARAJEVU OD 25 JULA 1943 GOD. O RASPOLOŽENJU
UPRAVNIH I VOJNIH ORGANA NDH PREMA NIJEMCIMA
NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

25. jula 1943

IZVIEŠĆE

Djelovanje i držanje Hrvata:

Ovde u Bosni i Hercegovini hrvatsko djelovanje je pod-
puno ograničeno i praktično ono je samo u sjeni njemačkih
interesa. Pravi gospodari su Njemci i oni rade sve da se to
i osjeti.

Uz Mjestnu policiju hrvatsku koja je pod nadzorom i vod-
stvom njemačkih elemenata, postoji i Feldžandarmerija, stvarno
prava njemačka policija.

Grupa ljudi koja upravlja sa hrvatskom administracijom
kao predstavnici raznih ministarstava i t.d. je predmet abso-
lutne kontrole i volje Njemaca. Oni činovnici koji svoju sreću
i svoj današnji položaj duguju sadašnjoj državi i prilikama,
rado primaju to njemačko gospodstvo, jer znadu da u drugim
prilikama nikada ne bi bili ono što jesu, tu se radi o osobama
koje rade bez ikakvih ideala i koje nastoje da izvuku do kraja
sve što mogu u svoju korist.

Za njih današnja je država za njih prirodna jer nitko od
njih ne traži nikakove odgovornosti prema svojoj zemlji, a oni
ie podpuno prepuštaju Njemcima.

Ima jedna grupica ljudi koji su ipak dobri Hrvati i pri-
danjaju se ustaškom pokretu, ali u svom srcu škripe zub ma-
la Njemce. Ali njih je vrlo mali broj jer u Hrvatskoj nije
lobodno niti pomisliti zlo Njemcima.

Ima nekoliko idealnih patriota koji su po strani i skeptički
[ledaju kako se stvari razvijaju, za izražajem malog ne zado-
voljstva, ali to su samo rijetki sretnici koji po njihovom bivšem
>olitičkom položaju mogu sebi dozvoliti da pomalo kritikuju
lanašnje stanje.

Ostaje zatim ostatak Hrvata, velika masa naroda, većina
•ojnika i ostalih koji žele vidjeti svoju domovinu slobodnu i
ezavisnu. ali ostaje nemoćna i mirna s obzirom na događaj
uticaj položaja na frontovima i neprijateljske promičbe.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, bez pečata i potpisa, nalazi se
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27/3-1, k 157. Vidi prim.
dok. br. 223.

Ova velika masa nemoćnih mirno čeka oslobođenje ove države od nestalnosti, a u srcu svome svi žele oslobođenje od Njemaca, time se tumači duševno stanje mnogih vojnika i časnika koji su na prvi udar partizana položili oružje.

Također i u unutrašnjem frontu opaža se jedna vrsta sabotaže koju Hrvati praktikuju protiv Njemcima. U uredima i tvornicama koje su svagdje podvrgnute ratnim potrebama opaža se sabotaža svih koji tamo rade, t.j. od inženjera najvišega pa do poslednjega radnika. Njemci prijete, galame, šalju kontrolu nad kontrolom ali je teško se boriti protiv jednoj masi, koja je na izgled poslušna, ali koja u svojoj duši izmišlja sva moguća sredstva da bi usporila rad, dakle sabotirala.

Da bi sa faktima pokazao kako među odgovornim hrvatskim vlastima i onim okupatorskim njemačkim nema nikakove srdačne veze prilažem ovdje jedan broj sarajevskog „Novog Lista“ od 23. ov.mj. u kome se na dugo komentariše jedan članak engleske novine „Times“, gdje se navodi da su Njemci odredili ucjenu od 100.000 maraka za TITA. Čitajući taj članak vidi se da takova jedna ucjena ne bi bila rado gledana od strane Hrvata. Međutim jasno je da Hrvati nisu ništa znali o toj njemačkoj odluci koju je „Times“ iz Londona objelodanio bar 10 dana prije. I baš sutra dan t.j. 24 t.mj. u subotu u hiljadama primjeraka izliepljen je proglas o ucjeni „TITA“ točno onako kao što ga je „TIMES“ citirao iz Londona.

Sigurno su hrđavo izgledali oni novinari iz Sarajeva ali još gore su ostali zapanjeni odgovorni hrvatski upravljači koji zajedno sa Njemcima ratuju protiv toga famoznoga „TITA“.

Međutim točno je utvrđeno da su Njemci o ovoj ucjeni mnogo prije izviestili partizane, a ovi onda izviestili London, gdje je kako rekosmo ta viest odštampana 10 dana prije.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 26 JULA 1943 GOD O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

POVJERLJIVO

MINISTARSTVU ORUŽANE SILE — HRVATSKI
GENERALŠTAB

Izvod iz dnevnog izvještaja Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj od 26. VII. 1943:

Vrijeme: umjereno oblačno.

114 lov. div.: Jaka komunistička grupa na prostoru j.i. od Daruvara.

SS div.: 5 prolet. div., vjerovatno oslabljena, stigla na prostor 18 km ist. od Prozora. Jača banda 11 km s.z. od Sarajeva (izvještaj stanovnika).

Gubici: 2 sopstvena mrtva. Kod neprijatelja 17 mrtvih.

369 div.: Još nije stigao izvještaj².

213 div.: Lokalne bande. Jugoistočno od Ključa izvršen prepad na jednu domobr. četvu, koja je, bez znanja divizije, po zapovijesti 10 puka upućena kao obezbjeđenje jedne kolone za dotur. 41 Hrvat i 4 njemačka instruktora mrtvi, 13 Hrvata nestalo. Izgubljeno 5 lakih mitraljeza, 2 teška mitraljeza, 70 pušaka. De»talji će se još izvidjeti³.

Pri akciji potjernog odjeljenja na prostoru Ključa 10 mrtvih kod neprijatelja. 25.VII. 13 km jugoza-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1-10, k. 26.

² U produžetku teksta, u originalu, na našem jeziku, crnom olovkom dopisana je rečenica: „Dits samo navesti slučaj Tešanj, vidi izvještaj br. 16“. Rečenicu je dopisao general Dragojlov, načelnik Operativnog odjeljenja Glavnog stožera domobranstva oficiru na radu u Operativnom odjeljenju — Ditsu. O „Slučaju Tešanj“ u izvještaju br. 16 stoji: „Postaja Tešanj nalazi se u odmetničkim rukama“ a sa strane teksta, crvenom olovkom, dopisana je primjedba: „Dits i već povraćena 26/VII“. Vidi dok. br. 12/1-21, k. 26 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Na osnovu dnevnih izvještaja dobijenih od potčinjenih jedinica, Glavni stožer domobranstva (Operativni odjel sastavljao je svoje dnevne izvještaje gdje je unosio važnije podatke primljene sa terena. U tom cilju je general Dragojlov dopisivao TKimenute primjedbe sa strane teksta.

³ Vidi dok. br. 133.

padno od Bos. Novog oklopni voz i putnički voz naletjeli na minu i potom napadnuti. Po pristizanju pojačanja neprijatelj odbačen na sjever. 1 mrtav, 13 ranjenih.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
Za tačnost prepisa Pov. A br. 2023 od 26.VII.43
potpis nečitak
major

BR. 226

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA 373 PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 26 JULA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA DOMOBRANE KOD KLJUČA¹

P r i e v o d.

DNEVNO IZVJEŠĆE 373. (HRV.) PJEŠAČKE DIVIZIJE
od 26. srpnja 1943.

1) *Područje Ključ-*

Izvidnica 1. (i 2.) top. odj. 373 stigla je 25.VII. u 0815 sati u Ključ, u 1030 sati u Dragočaj 10 km j.i. od Ključa) bez dodira sa neprijateljem. Razpršene su partizanske izvidnice, koje su se tamo zadržavale. Neprijatelj je pri tome imao 10 mrtvih (prebrojano). O napadu na domobransku sat ustanovljeno je sljedeće: Domobranska sat imala je zadaću da pode u susret i osigura obskrbbni povoz, koji je pošao iz Čadavice. Kod Dragočaja napadnuta je ova sat od jedne skupine od oko 600 partizana². Da li se je sat na hodu dovoljno osigurala nije moglo biti ustanovljeno. Gubici: 41 domobran i 4 njem. izobrazitelja mrtvi, lješevi sklonjeni, 43 domobrana nestala. Izgubljeno: 5 strojopušaka, 2 strojnice i 70—80 pušaka. Top. odj. 373 vratio se iz Sanskog Mosta bez gubitaka. Partizani, oko 600 ljudi, povukli su se u područje Ribnik.

2) *Područje Sanski Most:*

Osiguranje gradnje željezničkog mosta (7 km j. od Sanskog Mosta) napadnuto je ponovo nekoliko puta od 2 neprija-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta ood reg. br. 14/1-16, k. 26.

² Napad su vjerovatno izvršili dijelovi Četvrte NOU divizije, koja je djelovala na pomenutom području.

teljske izvidnice. Uz gubitke povukao se neprijatelj. Dvije domobranske izvidnice, koje su izaslane iz uporišta Sana-most (10 km j.j.i. od San^kog Mosta) u područje Kukavica (6 km i.j.i. od Sana-mosta) napadnute su vatrom od slabog neprijatelja, koji je uzmicao.

3) *Područje Bos. Novi:*

Oklopni i putnički vlak Bihać—Bos. Novi našao je 25.VII. oko 0900 sati između Blatna (13 km j.i. od Bos. Novog) i Rudice na jednu minu i izkočio. Partizani su zatim nekoliko puta pokušavali napad na vlakove i razaranje pruge iza mjesta nesreće. Pomoću pojačanja i topništva odbačen je neprijatelj u smjeru Dobrlin³ (7 km z.j.z. od Bos. Novog). Pojačanja ostaju za vrieme noći radi osiguranja vlakova. 13 ranjenih i 1 smrtno ranjeni sklonjeni.

4) *Područje Prnjavor:*

Borbe između četnika i partizana u predjelu Lišnja (6 km z. od Prnjavora) još traju. Četnici, prema vlastitim izjavama, uzmiču u smjeru Klačnica radi pomanjkanja streljiva.

5) Inače ništa osobitog.

6) *Namjera:*

Razviđanje u navedenom području. Malen podhvat u području Kotor Varoši protiv pljačkaša. Osiguranje željezničkih vlakova na pruzi Sinac⁴—Bos. Novi.

(M.P.)

Za tačnost prijevoda:
nadsatnik Gayer
Gayer

P 29/VII D

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 26 JULA
1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TE-
RITORIJI ISTOČNE BOSNE I BOSANSKE KRAJINE¹

26.VII.1943

P o v j e r l j i v o

Njemački štab za vezu
pri K-di 2 ital. arm.
Pov. del. br. 1310/43

O.U. 26.7.43

Komandi 2 ital. armije
Operativnom i Obavještajnom odjeljenju
Sjedište

- "KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12471
Stiglo 26 jula 1943
god. XXI

Izveštaj o situaciji od 26. 7. 43

Prostor 114 div.: Jake neprijateljske snage (5 komun. div.)² na prostoru **Kreševo**—Fojnica—Dusina povlače se pred napadom dije-
lova SS div. na zapad. Kod neprijatelja
38 mrtvih, sopstveni gubici 2 mrtva.
30 ranjenih, 2 nestala.
Jača banda sa prostora juž. od Pračt*
(30 istočno-jugoist. od Sarajeva) povukla
se u pravcu Trnova (20 juž. od Sara-
jeva). Protiv bande sjev. od Sokoca na-
stavljena akcija potjernog odjeljenja.

Prostor 369 div.: Neprijateljska grupa zap. od Zvornika
odbačena od strane potjernog odjeljenja.
10 komun. mrtvih. Neprijateljska grupa
sjeverozap. od Maglaja³ izgleda da se
povukla na jugoistok. Plijen 23.24.7.:,3
mitr., 2 minobacača, 72 puške.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi
Vojnoistoriskog instituta, kut. 17-J. fasc. 7.

² Vidi dok. br. 166.

³ Vidi dok. br. 137.

Prostor 373 div.: Na prostoru Sanski Most sabotaza na dalekovodu, banditski napad na uporište odbijen, kod neprijatelja 4 mrtva.

Albanija—Crna Gera: Ital. akcija čišćenja jugoist. od Valone uspješno nastavljena, kod neprijatelja 75 mrtvih, zaplijenjeno: 1 radio stanica, mnogobrojno oružje i materijal Ital. borbena-izviđačka djelatnost u Crnoj Gori pri ograničenom lokal, dodiru sa bandama.

Bayer
major

BR. 228

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 27 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo²

Izvod iz dnevnog izvještaja K-danta njem. trupa od 27. 7. 1943:

Vrijeme: jače naoblačenje.

114 div.:

Opšta situacija bez promjene. Banda srednje jačine na prostoru 17 km j.ji. od Bos. Petrovca.

SS div.:

Vazduhoplovstvo tuklo jaka neprijateljska prikupljanja na prostoru 12 km ji. od Vareša i 8 km sjev. od Rogatice. Odbrana; a zemlje sa dva mitraljeza najvećeg kalibra. Mot. potjerna odjeljenja odbacila malu bandu kod Aržana (26 km i. od Livna).³ruža južno od Zenice na više miesta prekinuta: detaljnijih nješt nema.

opstveni gubici: 5 mrtvih, 7 ranjenih.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1-8, k. 26.

² U gornjem desnom uglu dopisano je rukom: „Min. or. sn., op. del“ (Ministarstvo oružanih snaga, Operativno odjeljenje).

Naknadni izvještaj o poduhvatu jz. od Kiseljaka:

Plijen: 3 teš. mitr., 5 lakih mitr., 18 pušaka.

369 div.:

Jače neprijatelj, snage na prostoru zap. i juž. od Brčkog, navodno na maršu za Gračarcu (hrvatski izvještaj)³.

Jače bande oko Teslica bez promjene.

Potjerna odjeljenja kod Tešnja: 10 mrtvih kod neprijatelja, 20 sumnjivih uhapšeno. Sopstveni gubici: 3 ranj., 1 nestao.

373 div.:

Na prostoru Dubica—Gradiška—Bos. Novi lokalne bande dije lom u hrvatskim uniformama. Slabe neprijateljske grupe u šumama z. sz. i juž. od Sanskog Mosta. Prepad na mjestu gradnje želj. mosta (7 km j. od Sanskog Mosta) odbijen. Na prostoru Travnik—Kotor Varoš nema nikakvih naročitih događaja.

prostor ji od Zagreba:

U noći uoči 25. odbijen neprijateljski napad na Pokupsko (30 km z. od Siska). Pješad. izviđanjem primijećen neprijatelj koji se povlači odatle sa oko 80 kola natovarenih mrtvim i ranjenima.

Prostor sjeverno od Save:

Policijska akcija juž. od Rume nastavljena. Z. od Šida uhapšeno 26 sumnjivih od strane dijelova 100 div. O pročešljanju šumske oblasti sjev. od Broda nema još nikakvih izvještaja.

U noći uoči 27.7. ital. transport iskočio iz šina sz. od Kutne i obasut vatrom. Podrobniji izvještaj nedostaje. Pruga od 12.00 časova ponovo čista 6 km jz. od Pakraca komun. grupa (400). U noći uoči 25.7. odbijen neprijateljski napad na Ludbreg (23 km ji. od Varaždina), koji je bio potpomognut od strane civila u gradu. Razbijeni neprijateljski ostaci iz poduhvata Varažd'n prikupljaju se na Kalnik-planini⁴.

Pruga Ludbreg—Koprivnica razorena na 4 mjesta.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj

Ia Pov. br. 2061/43

Zagreb, 28.7.1943

Za tač. prep.

von Brauchitsch

poručnik

P. 28/VII D

⁵ Vjerovatno se odnosi na dijelove Šesnaeste vojvođanske NOU divizije.

⁴ Kalničko Gorje

• „P" je paraf generala Ivana Prpića, načelnika Glavnog stožera domobranstva, a „D" — Fedora Dragojlova, načelnika Operativnog odjeljenja Glavnog stožera domobranstva.

OBAVJEŠTENJE GENERALŠTABA ITALIJANSKE KRALJEVSKE VOJSKE OD 27 JULA 1943 GOD. O PRIVREMENOM POVLAČENJU JEDINICA NJEMAČKE VOJSKE IZ BILECE, LJUBINJA I GACKA¹

PREDMET:

Telegram

Datum / f otpreme
i 1 prijema 27/7/43 v.č. 2.30

OD GENERALŠTABA KRALJEVSKE VOJSKE — OPERATIVNO
KOMANDI 2 ARMIJE — OPERATIVNO

Br. 14725_

i KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12518

Stiglo 27 jula 1943

XXI

Veza vaš 10922 od 3 t.m.³

OKW³ je izvijestila da su samo Bileća, Ljubinja i Gacko privremeno napušteni. Inače je komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj primio uputstva od OBSO da blagovremeno obavijesti italijanske komande o eventualnom premještanju njemačkih jedinica iz zone koja je u dodiru sa našim trupama. Isti takav stav treba da zauzmu i naše komande u sličnim slučajevima.

general Roatta⁴

4 kopije

1 Načelniku Štaba

1 Pomoćniku načelnika Štaba

2 Operativnom odjeljenju

¹ Original — depeša, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Dokument, neregistrovan, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta. Redakcija ga nije objavila pošto se njegova sadržina ponavljala u dok. br. 176.

³ Oberkommando der Wehrmacht (njemačka Vrhovna komanda)

* Mario Roatta u to vrijeme nalazio se na dužnosti načelnika Generalštaba italijanske suvozemne vojske.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJE-
MAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 28 JULA 1943 GOD.
O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

P o v j e r l j i v o

*Izvod, iz dnevnog izvještaja K-danta njem. trupa u Hrvatskoj
od 28. 7. 43r*

Vrijeme: oblačno.

Neprekidna banditska djelatnost.

Prostor 114 div.:

Na prostoru 16 km z.sz. od Bihaća jaka banda (navodno 3 brigade sa namjerom da napadnu Petrovo Selo³ i Vaganac).⁴

Potvrđeno prisustvo jačeg neprijatelja 17 km j.ji. od Bos. Petrovca.

Prema izvještaju muslimanske milicije jake neprijateljske grupe nalaze se na prostoru Goražde—Čajniče. Napadnuta jaka banda (5 div.) prikuplja se na prostoru jz. od Kiseljaka.⁵

U noći uoči 27.7. prekinuta pruga Sarajevo—Višegrad kod Podgraba i Sjetline. Zelj. most istočno od Podgraba dignut u vazduh. Oправка u toku. Pruga Sarajevo—Zenica ponovo u ispravnom stanju.

Naknadni izvještaj:

U noći uoči 27-cg odbijen napad na stanice Busovača i Lašva, 5 ranjenih. Posada ojačana.

Prostor 369 div.:

Nedostaje izvještaj, nikakvih posebnih događaja.

Prostor 373 div.:

Više naoružarvh komun. grupa na prostoru zap. i jugozapadno od Sanskog Mosta. Neprijatelj 20 km juž. od Travnika bez promjene.

Prostor jž. od Zagreba:

Poduhvat u šumskoj oblasti jz. od pruge V. Gorica—Turopolje završen bez dodira sa neprijateljem. U noći uoči 27.7. ital.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1-19, k. 26.

: Ispod ovog teksta s desne strane dopisano je rukom: „Min. or. sn., op. odel”.

* Ličko Petrovo Selo

⁴ Vjerovatno se odnosi na dijelove Četvrte NOU divizije.

⁶ Vidi dok. br. 166.

transportni voz naletio na minu kod V. Gorice, manja šteta, nema žrtava.

Sjeverno od Save:

Pri policiskoj akciji j. od Rume uhapšeno više od 100 sumnjivih (hrvat, izvještaj). Prepad na Vrdnk odbijen.

11 km jz. od Đakova izvršen prepad na vod hrvat, žandarmerije (60 ljudi). 25 nestalih.

26.7. pri pročešljanju šumske oblasti sjev. od Broda od strane 3 lov. brig. nije bilo dodira sa neprijateljem. Odbijen prepad na željezničku stražu 6 km i. od Broda. Pojedinačne neprijateljske grupe sa prostora Kalnik (prema iskazima stanovnika) prebacuju se na Bilo Goru.

Njemački opunomć. general u Hrvatskoj
Ia Pov. br. A 2110/43
Zagreb, 29 jula 1943

Za tač. prep.:

major P. 29/VII D.
(paraf nečitak)

BR. 231

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG GENERALNOG KONZULATA
U SARAJEVU OD 28 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BOR-
BAMA JEDINICA NOV I POLITIČKOJ SITUACIJI NA TE-
RITORIJI BOSNE¹

28. srpnja 1943 XXI.

IZVIEŠĆE!

Političko vojnički dio.

U noći 27. ov.mj. partizani² u okolini stanice Zepče na liniji B. Brod—Sarajevo napali su vojni transport koji je dolazio iz Broda Jedna mir.a bacila je u zrak pet kola sa njemačko-hrvatskim vojnicima, a zatim su partizani na vlak otvorili vatru sa strane pruge. Bilo je devedeset mrtvih i ranjenih; a brzoj reakciji preostalih vojnika kao u pojačanju četničkih odreda i domobrana raspoređenih po pruži uspjelo je da otjeraju napadače. Saobraćaj je prekinut ali se vjeruje da će biti brzo uzpostavljen.

¹ Prepis originala, bez pečata i potpisa, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta ood reg. br. 28/3-1, k. 157. Vidi prim. 1. dok. br. 223.

² Na ovom sektoru dejstvovala je Druga proleterska divizija. Vidi dok. br. 147.

Dana 27. t.mj. partizani su prekinuli prugu Sarajevo—Višegrad kod Pala i kod Banja Stijena. Saobraćaj prekinut.

Divizija S.S. „Vražija“ 2/A. (370) iz Broda je u pokretu na liniji Doboj—Tuzla—Zvornik. Izgleda da će ta divizija napasti glavninu partizana koji su raspoređeni između rijeka Bosna, Spreča, Prača i Drina.

Neprestano se čuju glasovi da je vjerojatno njemačka namjera da Hrvatsku proglašavaju okupiranom teritorijom i podvrgne je kao protektorat njemački do konca rata. Na taj način provizorno bila bi poništena Nezavisna Država Hrvatska.

Zainteresovana neprijateljska propaganda širi glasove da će se Kralj i Car Italije odreći u korist prestolonasljednika.

Glasovi su također o nemirima u raznim gradovima Italije uslijed sukoba fašista i antifašista.

S obzirom na međunarodni politički položaj i događaje u Italiji među muslimanima grada vidi se ozbiljna zabrinutost. Oni muslimani koji su postali vlasnici jevrejskih imanja su ozbiljno utučeni.

Javlja se da je druga divizija S.S. sastavljena isključivo od muslimana (prva je Mujo koja je u Mostaru) sa sjedištem u nekom mjestu Belgije i Holandije. Izvješćuje se da su Njemci bili obećali tim divizijama da će ostati u Hrvatskoj, čak su im bili naveli i mjesta u kojima će biti, t.j. Travnik—Bugojno i Jajce.

Poznati Zubić (bivši upravitelj policije Sarajeva) i jedan od komesara židovskih dobara, zajedno sa poznatim Radošem koji je već bio šef političkog odjela sarajevske policije odputovao je u Zagreb da traži i dobije pasoš za Švicarsku. To im je uzkraćeno. Vjeruje se da će oni pokušati sa posebnim avionom da se tamo prebace. Javlja se da je Zubić prodao i prodaje sva svoja nepokretna dobra.

OBAVJEŠTENJE ŠTABA 369 PJEŠADISKE DIVIZIJE OD
29 JULA 1943 GOD. O POSTUPKU PREMA SIMPATIZERIMA
NOP I ZAROBLJENIM PRIPADNICIMA NOV I PO JUGO-
SLAVIJE¹

DOC. NR. NOKW — 735
OFFICE OF US CHIEF OF COUNSKE
FOR WAR CRIMES"

369 (legion.) pješad. div.
Odjelj. Ic pov. br. 873/43

K-dno mjesto div. 29 juli 1943

P o v j e r l j i v o !

Veza: K-dant njem. tr. u Hrvatskoj
Ia/Ic Pov.' br. 3556/43 od 28.7.43.

Predm.: Postupak sa banditima.

Prema načelnim naređenjima za poduhvate čišćenja na operativnom području Hrvatske — posljednje od 10.7.43 — trebalo je sve komuniste (bandite) strijeljati a sumnjive uhapsiti.

Kao banditi su pri tome smatrani:

- a) Ko je učestvovao u borbi i bude zatečen sa oružjem.
- b) Ko bude uvučen u komunističku djelatnost.
- c) Ko očigledno, bez nužnog razloga, tumara naokolo van naselja.

Pri ovome treba obuhvatiti i žene i omladinu.

Prema odluci Vođe Rajha ove bandite ne treba više strijeljati, već sa njima postupati kao sa ratnim zarobljenicima.

Razlog je 1.) dobiti sposobne za rad,

2.) dati banditima potstreka za prebjegavanje i

3.) dejstvovati protiv neprijateljske propagande da Nijemci sve strijeljaju.

Pripadnike bandi u starosti od 16—55 godina privoditi sabirnim stanicama za zarobljenike.

Za mjere odmazde ostaje se pri starim odredbama.

Uhapšenici koji su sumnjivi da su aktivno ili pasivno podržavali djela sabotaze, biće prikupljeni kao taoci za sprovođenje mjera odmazde. Njih treba, uz navođenje razloga i mje-

¹ Prepis originala, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, dobijen od Međunarodnog vojnog suda u Nirnbergu, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 18.

" Ispod ovog teksta dopisana je primjedba: „(rukom: prilog 7)". Vidi primjedbu Redakcije br. 2 u dok. br. 189.

sta hapšenja kao i ličnih podataka, prijaviti K-dantu njem. tr. u Hrv., odjelj. Ic i sa istom prijavom provesti u zarobljenički logor Zenica.

Mjere os'guranja za boravišta i željezničke transporte preduzimati na dosadanji način.

U borbi, samo se po sebi razumije, ostaje i dalje kao i prije oštar postupak prema komunističkim bandama.

Dostaviti: B

Za tačnost: potpis nečitak
poručnik³

Za štab divizije
1 generalštabni oficir
B u s s m a n n
gen. štabni poručnik

BR. 233

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA
U HRVATSKOJ OD 30 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA JE-
DINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

P o v j e r l j i v o ²

Dnevni izvještaj K-danta njem. trupa u Hrvatskoj od 30. 7. 1943:

Vrijeme: vedro.

Ugrožavanje dotumih puteva postaje sve jače. Prepadi na slabe kolone uzimaju maha, čak i po danu.

Područje 114. div.:

Usled banditskih prepada 28, 29, 7 iskočila su iz šina dva hrvatska voza, te su zbog toga nastupile teškoće u snabdjevanju Bihaca.

Područje SS div.:

Čajniče otsječeno od doturnih veza. Nema snaga na raspoloženju. Tamošnje policijske snage snabdijevaju se vazдушnim putem. 29. 7. na glavnom putu sz. od Kiseljaka izvršen je prepad na zaprežnu transportnu kolonu, koju su osiguravali dijelovi SS. 3 ranjena.³

* Ispod ovog teksta dopisana je primjedba: „Ratni dnevnik br. 3 45625/1". Vidi prethodnu primjedbu.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1-11, k. 20.

⁵ U desnom gornjem uglu dopisano je rukom: „Min or. sn., op cdel."

^s Vidi dok. br. 166.

Pri poduhvatu sa div. Bergamo gubitci: naši 15 ranjenih (2 komandira); 3 nestala.

Neprijateljskih 188 mrtvih izbrojeno a procenjeno još 300. 150 pušaka (uništeno) 5 lakih mitralj.

Područje 369 div.:

3 čete 202. tenk bataljona 28.7 stiglo u Gradačac. Domobranska četa se predala bez borbe i povukla sa komun. na istok.

Jaka banda jz. od Doboja⁴ navodno ima namjeru da razori željezn. prugu oko Doboja. Za pojačanje osiguranja nema raspoloživih snaga.

Područje 373 div.:

Juž. od Bos. Novog voz obasut vatrom, žrtava nema.

Na putu Banja Luka—Prijedor u 19.00 časova napadnuta je doturna kolona 3 mrtva, 3 teško ranjena. Preduzete su mjere odmazde.

U noći uoči 29.7. sopstveno osiguranje 4 km j. od Sanskog Mosta odbilo napad nadmoćnije bande. 15 mrtvih kod neprijatelja, 2 sopstvena ranjena.

Za tač. prep.
major

Nemački opunomoć. general u Hrvatskoj
Ia Pov. br. A 1932/43
Zagreb, 31.7.1943.

P 31/VII. D

* Odnosi se na jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 151.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
30 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Predmet: Otprema 30.7.1943 čas. 20.5
Telegram Prijem: 31.7.1943 „ 1.50

OD ITAL. VOJNE MISIJE
VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIIJE
KR. MINISTRU ITALIJE—:

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 12795
Stiglo 31 jula 1943
XXI

Br. 3863 prot.

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITU-
ACIJI NA DAN 30 JULA 1943 U 9 ČASOVA

— Javljeno je da se 3 partizanske brigade nalaze na pro-
storu 16 km zapadno, sjeverozapadno od Bihaća.²

— Hrvatska posada se povukla iz Ključa (Prijedor VQ—FI).

— Pri napadu na voz između stanica Volinja (Kostajnica
UK—AP) i Dobrlj'n (UK—AL), o čemu je javljeno u depeši
3847 od 29 tekućeg, ubijeno 9 njemačkih vojnika.

— Rastjerana jaka grupa ustanika na prostoru 13 km
sjeverozapadno od Bijeljine.

— Uspostavljen željeznički saobraćaj Sarajevo—Zenica.

— Javljeno je o koncentraciji 5 partizanske divizije na
prostoru jugoistočno od Kreševa (Konjic RO—CQ).

— Između željezničkih stanica Taroin (SI—CM) i Raštelica
(RO—CM) izbačena je iz kolosijeka lokomotiva. Nema žrtava.

— Strmica (Višegrad XP—CF) zapaljena od strane usta-
nika, koji nastavljaju djela sabotaze na sektoru Goražde (XN—
CD) Višegrad.

— Ustanici su razorili kolosijek između Prača—Sarajevo
(Sarajevo VO—CK) i Renovice (VS—CK).

— Njemački avion srušio se kod Prače. Posada nepovrije-
dena.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku,
nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta

² Vjerovatno se odnosi na jedinice Četvrte NOU divizije.

— Avion nepoznatog porijekla preletio je iznad Mostara
7 kopija General Re

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zamjeniku nač. štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 235

**PISMO ČETNIČKOG KAPETANA MILOŠA KUREŠA OD 30
JULA 1943 GOD. KOMANDI ITALIJANSKE DIVIZIJE
„MARCHE" O AKCIJAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO-
TREBI TJEŠNJE SARADNJE IZMEĐU ČETNIKA I OKU-
PATORSKO-KVISLINŠKIH VLASTI¹**

KOPIJA

KOMANDA DIVIZIJE „MARCHE"
„Cilj je iznad prepreke"

Br. 2959/Obav. prot. V. P. 32, 31 jul 1943
Predmet: Pismo četničkog kapetana Miloša Kureša
Br. pril.: 1

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA
— Obavještajno odjeljenje —

Vojna pošta 39

Dostavlja se kopija pisma četničkog kapetana Miloša Kureša koje je juče predao jedan četnik III/130-eg, na koti 803, odakle je upućeno potsektoru Trebišnica.

Po naređenju
načelnika Štaba
(Potpukovnik M. Blais)

Kopija za operativno odjeljenje 10329/1

Za tačnost prepisa
Načelnik Obavještajnog odjeljenja
major Franco Guarnaccia

M.P. Guarnaccia
(Komanda VI arm. korpusa)

¹ Kopija originala, neregistrovana, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

KOPIJA

GOSPODINU ITALIJANSKOM KOMANDANTU

Trebinje

Zloglasni komunistički bandit i komandant X udarne brigade Vlado Šegrt nalazio se u Baljcima, više Bileće, o čemu sam izvijestio pukovnika Franca. Noćas se čula borba u pravcu Baljci. Ja sam svoje ljude rasporedio na zgodnim položajima kako bih mogao da dočekam iz zasjede komunističku bandu koja bude bježala.

Ja ću ponovo da krenem u potjeru za Šegrtom; imam izvještaj broj boraca koji su se takodje okupili u ovom mjestu.

Kada ja okupljam svoje ljude, simpatizeri partizana i komunisti javljaju Hrvatima u Bileći kako su se ta i ta sela odmetnula u šumu, zbog čega vlasti vrše pritisak i time idu na ruku Šegrtu. Tako su javili o Paniku i Orahu, selima koja su uvijek bila i ostala protivkomunistička.

Molim da se interveniše kod Hrvata i Nijemaca da sa rezervom primaju ova obavještenja i da vode računa o osobama od kojih ih dobivaju.

U posljednje doba komunisti su razvili široku aktivnost u cilju uspostavljanja veze i saradnje sa Hrvatima i hrvatskim vlastima.

Tvrdim da se ta saradnja ispoljava i u jednom drugom vidu.

Skoro sva lica zaposlena u sreskoj i opštinskoj upravi komunisti su i simpatizeri partizana.

Čovjek sa ulice u Bileći vrši partizansku propagandu punom parom.

Pošto po terenu krstare banditi, a kako sam primijetio da i ostala vojna lica prolaze uz malu pratnju putem za Trebinje i Bileću i obratno, molim da se pojačaju mjere opreznosti i zaštite.

Molim da se preduzmu potrebni koraci kako bi se moglo legalno saradivati sa vlastima u cilju održavanja reda i mira na području od Trebinja do Bileće, od Bileće prema Gacku sve do Kobilje Glave, i od Bileće ka Stocu do Berkovića, pošto bez saradnje sa vlastima ne mogu da gonim partizane, čiji se broj povećava i koji vrše propagandu uvijek sa ciljem da napadnu Bileću.

Šegrt je izjavio da bi on već napao Bileću i osvojio je kada ne bi bilo četnika.

Nije isključeno da on to smjera i da je u tom cilju i došao u Baljce, gdje je pokušao da okupi sve svoje pripadnike i grupe koje krstare po terenu.

Ja sam krstario po terenu do Dabra i Davidovića, gdje je gore pomenuti bandit boravio, i svuda sam nailazio na velike simpatije prema italijanskoj vojsci i zapazio kako je narod zahvalan na dobroti italijanskog vojnika.

Molim vas da i ovom prilikom primite izraze moga poštovanja.

30/VII/43
Vrbno

Miloš Kureš
kapetan

(M.P.)
Komanda VI arm. korpusa

BR. 236

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE
ARMIJE O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE U VREMENU OD 16 DO 31 JULA 1943
GODINE¹

KRATAK OPŠTI PREGLED PETNAESTODNEVNE
SITUACIJE

Br 14

IV) — POGRANIČNE OBLASTI

A) — Hrvatska — neokupirana —
Južno od Save

- U Turopolju lokalne partizanske formacije i druge, nepoznate, vjerovatno došle iz Banije, izvršile su razne napade na garnizone, stanice i na patrole željezničke straže duž pruge Zagreb—Sisak, zarobivši ukupno oko 200 domobrana.
- U Baniji su znatne ustaničke formacije razvile veliku aktivnost protiv hrvatskih garnizona, uspjevši najprije da zauzmu Pokupsko, koje su zatim ponovo zauzele hrvatske trupe.

¹ Original, neregistrovan, umnožen na šapirografu, na italijanskom jeziku, nalazi se u Arhivi Vojnoistoriskog instituta.

- Na ušću rijeke Une u Savu hrvatske trupe u toku žestokih borbi nanijele su osjetljive gubitke partizanskim snagama o kojima je već u prošlom , izvještaju b'lo javljeno da se koncentrišu sjeverozapadno od Kostajnice.
- U Zapadnoj Bosni ponovila se partizanska aktivnost, ispoljivši se:
 - u gornjoj dolini Sane snažnim napadima na naš garnizon u Ključu i zatim na naš odred raspoređen južno od tog mjesta;²
 - napadima, u blizini srednjeg toka Une, na komunikacije koje počinju od Bos. Novog;³
 - napadima, istočno od Kozare planine, koje su vjerovatno izvršile formacije V kozarske brigade (br. 604 sp. P.F.) što su se povukle iz zone Prnjavora, na hrvatske garnizone Bos. Grad:šku i Novu Topolu⁴ (13 km j.ji. od Bos. Gradiške).

U Centralnoj Bosni jedinice 12 partizanske divizije (ii toku je provjeravanje), pošto su zauzele Prnjavor, koncentrišu se u blizini Dervente i u zoni Doboj—Teslić, vjerovatno da bi deystvovala u zajednici sa formacijama grupe „Tito“, raspoređenim na desnoj obali Bosne.

- U Istočnoj Bosni hrvatsko-njemačke trupe su završile operaciju protiv partizanskih formacija grupe „Tito“, koja je od 1 do 20 t.mj., u toku mnogobrojnih i žestokih borbi, imala 1794 mrtva prebrojana na terenu: Zvornik, Olovo, Kladanj, Vlase-nica i mnoga druga mjesta koja su bili zauzeli ustanici ponovo su u rukama savezničkih trupa.

Preuranjeno bi bilo stvarati pretpostavke o orijentisanju grupe „Tito“, koja, iako načeta teškom krizom, ispoljava težnju da se proširi u više pravaca.

Dok su znatne partizanske snage uzaludno nastojale da dođu do Majevice prelazeći preko kotline Spreče jedinice 2 partizanske divizije prodrle su na Ozren Pl. (ji. od Doboja), napadajući četničke for-

³ Vidi dok. br. 107, 454, 162. 209 i 217.

¹ Na ovoj prostoriji nalazile su se jedinice Četvrte NOU divizije, zatim Grmečki, Podgrmečki, Kozarski i Ribnički NOP odredi. Vidi dok. br. 144.

⁴ Vjerovatno su napade vršile jedinice Pete brigade Dvanaeste divizije.

macije, koje su bile prisiljene da se povuku prema Bosni, i prekidajući saobraćaj između Doboja i Tuzle.

S druge strane, nekoliko partizanskih brigada okupljenih u zoni Devetak Planine namjeravaju da se ponovo upute prema jugu⁵; znatne formacije (oko 1000 ljudi), sačinjavajući vjerovatno prethodnicu, već su prešle prugu Sarajevo—Višegrad i, kako izgleda, preko Jahorine željele bi da izbiju u pravcu Trnova i Kalinovika.

5 partizanska divizija, koja je bila otišla na sjever od Sarajeva i za koju je izgledalo da će se sjediniti sa grupom „Tito“, uputila se prema Bosni, gdje, zauzevši Fojnicu i Kreševo, vrši pritisak na željezničke pruge Sarajevo — Zenica i Sarajevo — Tarčin⁶.

⁵ Vjerovatno se odnosi na koncentraciju Druge proleterske divizije, "koja je imala zadatak da se prebaci na sektor Sandžaka i Crne Gore.

⁶ Vidi dok. br. 166.